

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

**Кафедра германських мов, зарубіжної літератури та
методик їхнього навчання**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор
Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
_____ проф. Соболев Є.Ю.
« ____ » _____ 2024 р.

ПРОГРАМА

кваліфікаційного екзамену

із зарубіжної літератури та методики її викладання,

психології та педагогіки

за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» для студентів
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література)
Освітня програма Середня освіта (Мова і література (англійська))

Програму кваліфікаційного екзамену
розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
германських мов, зарубіжної літератури
та методик їхнього навчання
Протокол № 10 від «6» березня 2024 р.

Кропивницький – 2024

Програма кваліфікаційного екзамену із зарубіжної літератури та методики її викладання, психології та педагогіки (для бакалаврів заочної форми навчання) / Упорядники: Вечірко О.Л., Манойлова О.М., З.О. Ржевська-Штефан, Т.В. Окольнича. Кропивницький, 2024. 43 с.

Програма містить пояснювальну записку, зразок білета, критерії оцінювання, опис процедури проведення, зміст програми модулів, перелік теоретичних, практичних питань з зарубіжної літератури, педагогіки та психології і кваліфікаційних завдань з методики викладання зарубіжної літератури, які виносяться на комплексний кваліфікаційний екзамен, а також список літератури для підготовки до кваліфікаційного екзамену.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до вимог Державних галузевих стандартів (Державний стандарт базової середньої освіти, схвалений Колегією МОН 19.06.2020 р. (протокол № 6/1-2), освітньо-професійних програм підготовки вчителів іноземної мови та зарубіжної літератури основною метою літературознавчої підготовки є формування у студентів уявлення про цілісність літературного процесу, літературного розвитку, мистецького простору й картини світу в цілому, що відображено засобами художнього слова.

Системно оцінити якісний рівень науково-теоретичної і практичної підготовки випускників освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” дає змогу комплексний кваліфікаційний екзамен. Кваліфікаційний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань студентів з навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену включає всі необхідні знання, уміння, навички, компетентності, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, відображає всі основні питання фахівця цього напрямку підготовки. Важливим чинником набуття знань студентами спеціальності «014.02. Середня освіта Мова і література (англійська)», освітньої програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))» є предмети літературознавчого циклу, зокрема, зарубіжна література й методика їх викладання в загальноосвітньому навчальному закладі, яким у програмі вищої освіти відведено провідну роль.

Програма кваліфікаційного екзамену охоплює історію зарубіжної літератури від античності до сьогодення; основні положення теоретико-літературних курсів, які дають змогу усвідомити стадіальність літературно-мистецького розвитку та поглибити навички аналізу художнього твору, компаративний аспект літературної освіти як один з домінант фахової підготовки випускника; зміст шкільного курсу зарубіжної літератури та методики його викладання. Окрім того, програма комплексного кваліфікаційного екзамену складена з урахуванням умінь і навичок, набутих студентами випускного курсу під час виробничої педагогічної практики.

Мета курсу «Історія зарубіжної літератури» ознайомити студентів із історичним розвитком світового літературного процесу, особливостями літературних епох, їх духовними і культурними цінностями від античності до 21 століття, з'ясувати національні особливості літератури різних країн, зацікавити художнім твором як специфічним засобом пізнання світу й себе в ньому; виробити вміння використовувати літературознавчий інструментарій під час аналізу тексту з позицій новітніх методик прочитання тексту; розвивати творче самостійне мислення, естетичний смак, зорієнтувати майбутніх вчителів-філологів на професійне застосування набутих знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ПК 1. Здатність використовувати досягнення

сучасної науки в галузі теорії та історії світової літератури в практиці навчання у базовій загальноосвітній школі.

ПК 5. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті розвитку літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, загальної і мовленнєвої культури учнів, їхньої моралі, міжкультурної толерантності, ціннісних орієнтацій у сучасному полікультурному суспільстві.

ПК 6. Здатність інтерпретувати й зіставляти літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу текстів.

ПК 8. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовувати практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

ПРН 13. Знати сучасні філологічні засади дослідження зарубіжної літератури.

ПРН 17. Пояснювати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національних літератур, інтерпретувати художні твори класики й сучасності.

ПРН 18. Застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 20. Забезпечувати діалог культур у процесі вивчення зарубіжної літератури, створювати умови для міжкультурної комунікації.

ПРН 21. Використовувати гуманістичний потенціал зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

Методика викладання зарубіжної літератури

Головною метою курсу з методики викладання зарубіжної літератури в школі є підготовка студента-філолога до практичної діяльності, формування професійних умінь і навичок з методики навчання літератури. Відтак програма кваліфікаційного комплексного екзамену передбачає перевірити рівень сформованості основних знань, вмінь та компетенцій майбутнього вчителя: розуміння методологічних основ дисципліни, системи теоретичних знань у галузі методики викладання зарубіжної літератури у середніх навчальних закладах, рівня готовності студента до проведення уроків зарубіжної літератури у школі, вміння створювати ефективні навчальні ситуації в освітньому та виховному процесі, готовності та вміння працювати з фаховими виданнями і методичними джерелами, зрілість методичних суджень щодо специфіки викладання зарубіжної літератури в школі тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання зарубіжної літератури.

ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми зарубіжної літератури для ЗНЗ та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРУ 6. Використовує гуманістичний потенціал рідної й зарубіжної літератур для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРУ 9. Застосовує сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРУ 10. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів із зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРУ 11. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальним партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРК 3. Організовує навчально-виховний процес у ЗНЗ, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

Зразок білета

Білет із кваліфікаційного екзамену із зарубіжної літератури та методики її викладання містить *теоретичну* й *практичну* частину.

Теоретична частина включає два питання.

Практична частина включає три питання.

- 1) захист кваліфікаційного завдання з методики викладання зарубіжної літератури у початковій та основній школі;
- 2) питання з психології.
- 3) питання з педагогіки.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

до кваліфікаційного екзамену з зарубіжної літератури та методики її навчання

/теоретична частина/

1. Античність та її значення у розвитку європейської культури та літератури. Грецька та римська літератури як складові античної літератури. Роди та жанри античної літератури, їх представники. Творчість славетних драматургів Античності – Есхіла, Софокла, Евріпіда. Аналіз однієї з драм за вибором.

2. Меріме і Україна. Творчий шлях, світогляд та естетика митця. Проблематика та циклізація новелістики. Ідейно-художній аналіз «Кармен», «Маттео Фальконе».

/практична частина/

1. Поясніть суть основних принципів класифікації методів навчання. Охарактеризуйте методи навчання на уроках зарубіжної літератури. Складіть 10 запитань для організації евристичної бесіди за оповіданням Генріха Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

до кваліфікаційного екзамену з педагогіки та психології

2. Обґрунтуйте необхідність оволодіння педагогічною теорією для ефективного виконання функцій класного керівника.

3. Обґрунтуйте важливість організації сприймання учнями навчального матеріалу на уроках. Проаналізуйте завдання педагога щодо забезпечення умов ефективного сприймання й виховання спостережливості школярів.

Система, критерії оцінювання

Кваліфікаційний екзамен із зарубіжної літератури та методики її викладання, англійської філології, психології та педагогіки містить 4 модулі.

№	Модуль кваліфікаційного екзамену	Максимальна кількість балів за модуль
1	Зарубіжна література	40
2	Методика викладання зарубіжної літератури	20
3	Психологія	20
4	Педагогіка	20
	Разом	100

Оцінювання кожного завдання здійснюється за визначеними критеріями в межах певної кількості балів. Оцінка за кваліфікаційний іспит виставляється відповідно до шкали оцінювання, шляхом переведення отриманих балів (0 – 100) в оцінку за національною шкалою (*незадовільно – відмінно*) та шкалою ECTS (A – FX).

Модуль 1
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ
З ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Загальна кількість балів – 40 балів (20 балів за одне питання)

Показник успішності студента (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою
19-20	A	<p>Студент на високому рівні володіє знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світового літературного процесу від античності до XXI ст, стан культури та науки на різних історичних етапах, окреслює досягнення світової літератури в різні часи її розвитку. Демонструє досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільно оперує різноманітними класифікаціями.</p> <p>Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.</p> <p>Студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, розуміє ідейне багатство та високі достоїнства зарубіжної літератури; логічно і послідовно викладає матеріал, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить зв'язки, наводить і коментує їх, мотивує оцінку прочитаних творів, аналізує твори у єдності форми та змісту, розуміє їх ідейно-тематичне</p>	Відмінно

		спрямування, а також особливості жанрової специфіки, композиційно-сюжетної структури, образної системи, мови й стилю.	
17-18	В	<p>Студент на достатньому рівні знає генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер.</p> <p>Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.</p> <p>Студент засвоїв матеріал, вільно викладає його, але в нього є незначні проблеми з розумінням суспільного, історичного й естетичного значення літературного твору у зв'язку з історичними й історико-літературними умовами епохи. Не завжди дотримується логіки викладу, хоча вільно орієнтується у хронології літературних процесів, знає основні положення з теорії літератури.</p>	Добре
15-16	С	<p>Студент знає генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах, але недостатньо аргументованою є доказова база, допускаються помилки чи неточності у вживанні термінів, є проблеми з розумінням суспільного, історичного й естетичного значення літературного твору у зв'язку з історичними й історико-літературними умовами епохи. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. Відповідь може бути неточною в якомусь одному фрагменті, може</p>	Добре

		порушуватися логіка й послідовність викладу, трапляються окремі мовленнєві помилки.	
13-14	D	<p>Студент володіє достатніми знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно при розв'язанні завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.</p> <p>Студент відтворює засвоєний матеріал не завжди логічно і послідовно, губиться при необхідності критичного аналізу творів, але він може коментувати різні літературні процеси певної доби, аналізувати твір на різних рівнях, хоча і не дотримується послідовності аналізу.</p>	Задовільно
12	E	<p>Студент володіє фрагментарними знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах, не може окреслити досягнення світової літератури в різні часи її розвитку. Аналіз художнього твору може підмінятися примітивним трактуванням змісту твору. Студент не здатен аргументувати теоретичні положення. Відповідь неповна, фрагментарна з чисельними фактичними та мовленнєвими порушеннями.</p>	Задовільно

11 і менше	FX	<p>Студент не володіє знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки, епізодичні знання з курсу, які не дають цілісної уяви про літературний процес. Студент не може дати повну відповідь на питання, не орієнтується в хронології літературних процесів. Не орієнтується в питаннях із теорії літератури.</p>	Незадовільно
------------	----	---	--------------

Модуль 2
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ
З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Загальна кількість балів – 20 балів

Показник успішності студента (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою
19-20	A	<p>Під час відповіді на екзамені студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструє повне знання історії та теорії методики навчання зарубіжної літератури; • виявляє термінологічно точне знання методичних понять, їх правильне застосування; • показує вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови; • вільно використовує набуті теоретичні знання та знання з методики під час аналізу практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, 	Відмінно

		демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.	
17-18	B	<p>Студент демонструє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • термінологічно точне знання літературознавчих та методичних понять, але недостатнє вміння їх застосування в окремих ситуаціях; • вміння висловлювати свої міркування стосовно тих чи інших методичних проблем, але припускається певних незначних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного; • практичні навички, що опираються на теоретичну підготовку з методики навчання зарубіжної літератури. 	Добре
15-16	C	<p>Під час відповіді студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але йому бракує чіткої аргументації, у відповіді наявні мовленнєві помилки; • практичні навички поступаються теоретичній та методичній підготовці; • домінує репродуктивний тип відповіді. 	Добре
13-14	D	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • неповне знання розвитку методики навчання зарубіжної літератури; • у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування на практиці; • недостатньо сформовані знання про шляхи аналізу художнього тексту на уроці і поза ним, недосконале вміння добирати методи чи прийоми роботи, аргументувати використання тих чи інших методичних інструментів; • відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки. 	Задовільно

12	E	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • суттєві прогалини у знаннях, з методики викладання літератури; • слабкі навички самостійного аналізу теоретичних, практичних і методичних проблем, запропонованих у білеті; • задовільні навички ведення наукової дискусії; • відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки; • неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища методичного характеру. 	Задовільно
11 і менше	FX	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слабкі знання змісту курсу методик навчання зарубіжної літератури; не опанував наукові першоджерела, шкільні програми, художні тексти, літературно-критичні матеріали; • низький рівень історико-літературних та літературознавчих знань; • низький рівень методичних знань; • поверхова відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна. 	Незадовільно

Модуль 3. Психологія

В оцінці теоретичних знань випускників враховується наступне:

- достатність обсягу знань;
- правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
- рівень володіння теоретичними знаннями з психології та логіка міркувань;
- рівень здійснення мислинєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
- рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випускників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з психології в конкретних ситуаціях, моделювати організацію індивідуального та особистісного підходу в роботі з учнями, вибирати способи психолого-педагогічного впливу та прийоми взаємодії для конструктивного розв'язання конфліктної ситуації; застосувати техніки та прийоми активізації розумових процесів, пізнавальної мотивації в навчальному процесі. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;
- грамотність аргументації;

- використання категоріального апарату.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання завдання з психології
18-20 балів	Студент-випусник виявляє міцні, системні й глибокі знання з психології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює психологічні явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
15-17 балів	Студент-випусник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих психологічних явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює психологічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
12-14 балів	Студент-випусник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень психології, допускає помилки під час пояснення окремих психологічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює психічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить нечіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
1-11 балів	Студент-випусник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень психології, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення психічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.

Модуль 4. Педагогіка

В оцінці **теоретичних** знань випусників враховуються такі позиції:

- достатність обсягу знань;
- правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
- рівень володіння педагогічною теорією і логікою міркувань;
- рівень здійснення мислинневих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
- рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випусників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з педагогіки в конкретних педагогічних ситуаціях, моделювати педагогічний процес в навчальному закладі у різноманітних методах і формах роботи з учнями. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;

- грамотність аргументації;
- використання категоріального апарату.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання завдання з педагогіки
18-20 балів	Студент-випускник виявляє міцні, системні й глибокі знання з педагогіки, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
15-17 балів	Студент-випускник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
12-14 балів	Студент-випускник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень педагогіки, допускає помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить не чіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
1-11 балів	Студент-випускник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень педагогіки, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.

Процедура проведення кваліфікаційного екзамену

Кваліфікаційний екзамен з зарубіжної літератури та методики її викладання, психології, педагогіки проводиться поетапно: у два дні (Теоретична і практична частина). Теоретична частина – зарубіжна література. Практична частина – методика викладання зарубіжної літератури, психологія і педагогіка.

Зміст програми

Програма кваліфікаційного екзамену з історії зарубіжної літератури Література Античності

Античність як особлива історико-літературна епоха. Антична міфологія. Поняття „античної літератури”, періодизація та предмет вивчення античної літератури. Географічні, історичні та хронологічні межі античної літератури. Етапи розвитку давньогрецької літератури. Особливості античної літератури: міфологічна тематика, традиціоналізм розробки, поетична форма. Погляди науковців на міф та міфологію. Періоди розвитку античної міфології, їхня циклізація. Старше молодше покоління богів

Гомерівське питання: “теорія малих пісень”, “теорія основного зерна”, “унітарна теорія”. Різновиди давньогрецького епосу. Гомерівський епос: історична, міфологічна основи. Художній світ гомерівських поем: «Ліада» і «Одіссея».

Античний театр. Розвиток трагедії і театру. Історія давньогрецького театру: архаїчний, класичний періоди. Основні види античної драми. Джерела виникнення, структура і проблематика давньогрецької трагедії. Драматургія Есхіла «Прометей закутий», монументальність образу титана, причина конфлікту: непримиренність поглядів Зевса та Прометея, прийом трагічної іронії. Розквіт жанру давньогрецької трагедії у творчості Софокла. Трагедія “Цар Едіп”. Розвиток жанру античної трагедії у творчому доробку Евріпіда. Трагедія “Медея”. Творчість Арістофана – “батька комедії”. Комедія “Жаби”.

Римська література. Творчість Вергілія. Історично-культурне значення римської літератури. Специфічні особливості римської літератури і міфології, періодизація. Культура «доби Августа», діяльність гуртка Гая Цільнія Мецената. Життя і творчий шлях Вергілія. “Енеїда” як жанр державної епопеї. Політичне та літературне завдання “Енеїди”. Особливості композиції поеми. Алюзії гомерівських поем. Тема поета і поезії у творах Горация. Ода “До Мельпомени”. “Послання до Пізонів” – віршований трактат про поетичне мистецтво. Художні особливості поеми “Метаморфози” Овідія.

Література Середньовіччя

Значення терміну «середні віки», проблеми періодизації, фактори, що сприяли розвитку середньовічної культури, світогляд та філософія доби. Особливості літературного розвитку: клерикальна література, архаїчний епос.

Проблема походження героїчного епосу. Історія і епос. Особливості розвитку епосу. Французький героїчний епос, Основні цикли. «Пісня про Роланда», тематика і проблематика, художні особливості, історична основа, характер трансформації життєвого матеріалу, втілення патріотичної ідеї, концепція героїчного характеру у французькому епосі.

Література доби Відродження

Епоха Відродження, Значення термінів "Відродження". "Ренесанс", "Гуманізм". Соціально-економічні та політичні передумови західноєвропейського Відродження. Філософсько-естетичні засади доби. Особливості літературного розвитку.

Відродження в Італії. Данте Алігєрі. Біографія, політичні погляди, вигнання. «Нове життя», творча історія збірки, образ Біатріче. Досвід вченого-філософа (трактати «Монархія», «Про народне красномовство»). «Божественна комедія». Задум поеми, побудова пекла. Легенда про вигнання Люцифера. Середньовічні та ренесансні складові поеми. Історія назви твору. Алегоричний зміст поеми. Структура пекла.

Ф. Петрарко, біографія, політичні погляди, промови на Капітолії. Періодизація творчості. Наукова діяльність "Humanitas" за Петраркою. Літературна діяльність Петрарко. Реформи в поезії. Збірка «Канцоньєра», образ Лаури.

Дж.Боккаччо. “Декамерон”. Зміст назви. Композиція. Автор і його художня функція у творі. Роль обрамлення. Суспільство оповідачів як ранньоренесансна утопія, як новий устрій співдружності людства. Боккаччо як майстер класичної новели. Циклізація новел “Декамерону”.

Відродження в Іспанії. Творчість М. де Сервантеса. Біографія. Роман «Дон Кіхот», особливості композиції, роман як пародія на лицарський роман, автобіографізм твору, вставні новели роману. «Мудре безумство» Дон Кіхота, його промови.

Відродження в Англії. Творчість В. Шекспіра. Біографія Шекспіра та «шекспірівське питання». Періодизація творчості. Сонетарій Шекспіра. «Ромео і Джульєтта», джерела трагедії, особливості жанру. Композиція. Місце та час дії. Тема та ідея твору. «Гамлет». Джерела сюжету трагедії. Погляди критиків на образ Гамлета, проблема вибору.

Література XVII століття.

XVII століття як перехідна історико-літературна епоха. Загальна характеристика історичного розвитку Європи у XVII столітті. Піднесення Англії та Франції на тлі політичного та економічного занепаду Іспанії. Основні події: «Тридцятилітня війна», буржуазна революція в Англії, зміцнення абсолютизму у Франції, закріплення політичної роздробленості в Німеччині. Роль релігійно-політичних конфліктів у встановленні нового співвідношення сил в Європі між бюргерством і феодалізмом, католиками і протестантами. Розвиток культури, наукова революція. Головні напрями у літературному розвитку доби: бароко і класицизм. Проблема реалізму в літературі XVII ст.

Драматургія П. Кальдерона, його п'єса «Життя – це сон» – програмний твір іспанського бароко; алегорія, філософська абстракція, католицькі тенденції у драмі. І. Франко про Кальдерона.

Громадянський пафос, моральна ідеалізація персонажів, піднесення королівської влади у п'єсі Корнеля «Сід». Риси класицизму у творі. Критика «Сіда» Французькою Академією. Перша та друга манери Корнеля.

«Федра» Расіна: розв'язання складного морального конфлікту шляхом підкорення волі персонажів почуттю честі в дусі янсеністського вчення (у крайній безвиході зберігати моральну гідність перед самим собою). Своєрідність використання античного сюжету, ліризм твору. Головні особливості сценічної техніки класицистичного театру.

Мольєр. Біографія, загальна характеристика естетичних та художніх принципів його драматургії. Використання та переосмислення ідей, образів, жанрово-композиційних особливостей фарсу, комедії масок, літератури античності, Ренесансу. Своєрідність виведення класицистичної антитези почуття – розуму: колізія між людиною почуття, засліпленою своєю надмірною пристрасною, та розсудливим інтриганом, що використовує для себе це засліплення. Критика езуїтства та політичні альянзи в «Тартюфі». Антидворянська сатира в «Міщанині-шляхтичі». Проблема прийнятності морального максималізму та пафос терпимості в «Мізантропі». Втілення ідей лібертенського вільнодумства, зображення драматичної вичерпаності ренесансного «титанізму» у «Дон Жуані».

Мольєрівська тематика у творчості корифеїв українського театру (М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, М. Старицького), у драматургії Лесі Українки («Дон Жуан»).

Література XVIII століття

Загальна характеристика XVIII століття як культурно-історичної доби. Основні тенденції політичного розвитку Європи. Розвиток економічних та соціальних відносин. Загальна характеристика просвітницької ідеології. Етапи просвітницького руху. Основні риси естетики письменників-просвітителів.

Дефо. Біографія, політична діяльність, участь у «памфлетній війні». «Робінзон Крузо». Відображення морально-психологічних рис буржуазії як висхідного класу. Героїзація буржуазної активності, захист ідеї приватної власності, зображення цивілізаторської місії буржуазії. Загальнолюдське звучання образу Робінзона. Втілення просвітницької ідеї «природної людини», стиль, зображення предметно-побутового плану. Елементи морального дидактизму в романі.

Свіфт. Біографія, політична діяльність, участь у «памфлетній війні». Роль Ірландії у житті письменника. «Казка про діжку», політична алегорія у творі. «Мандрі Гуллівера». Жанрово-композиційні особливості, зв'язок із політичним життям Англії, автобіографічні риси в першій частині. Елементи філософської та політичної утопії, критика різних форм державного устрою. Полеміка з

Дефо на сторінках книги. Втілення «природного розуму» в образі Гуллівера. Розмежування сфер свідомості автора та героя, засіб «очуженого» сприйняття» дійсності у книзі. Своєрідність сатири.

Вольтер. Біографія і особистість. Соціальні, політичні, філософські погляди. Ставлення до церкви та релігії. Вольтер та освічена монархія. Класицистичний театр Вольтера: трагічний конфлікт деспотизму, підтриманого історичним фатумом, з історично приреченою людяністю у трагедії «Магомет». Антицерковна сатира в «Орлеанській діві». Філософські повісті Вольтера «Кандід», «Простодушний». Своєрідність принципів «конструювання» сюжету, образів персонажів. Строкатість літературної основи, елементи пародії, характер сатири, гумору.

Дідро. Біографія, соціальні та філософські погляди. Дідро та «освічений абсолютизм». Дідро – організатор «Енциклопедії». Дідро як драматург і теоретик театру. Розгорнута характеристика морального занепаду суспільства напередодні революції 1789 року у філософському сатиричному діалозі «Небіж Рамо». Роман «Черниця». Зображення дегуманізуючої суті монастирів. Спроба соціально-психологічного мотивування становища, характерів, переживань персонажів. Елементи філософської «заданості» в образі Сюзанни Сімонен, що має продемонструвати «всемогутність людської природи» (воля, розум, моральна чистота, життєлюбність) за несприятливих для існування умов. «Відкритість» колізії у щасливому фіналі твору.

Бомарше. «Мемуари» – сатира на судочинство та весь державний апарат Франції напередодні революції. «Севільський цирюльник», «Весілля Фігаро». Образ Фігаро – позитивного героя третього стану. Переосмислення сюжетних схем і мотивів античності (Плавт) та Відродження (Шекспір). Жанрово-композиційні особливості, сценічна техніка в комедіях Бомарше.

Шіллер. Біографія, загальна характеристика творчого доробку. «Штюрмерська» спрямованість драми «Розбійники». Поєднання яскравої сентименталістської тенденції із соціально-психологічним мотивуванням характерів та вчинків героїв у трагедії «Підступність та кохання». Образи Луїзи, Фердинанда, леді Мілфорд. «Дон Карлос» – роздуми про можливість втілення в життя просвітницького ідеалу. Антидеспотична ідея. Історична концепція. Шекспірівські алюзії у «штюрмерських» драмах Шіллера. «Веймарський» період. Дружба з Гете. Праці з історії, естетики. Вплив філософії Канта на естетику Шіллера. Історична тематика «веймарських» драм, проблема ідеальних спонукальних мотивів в історії. Тема національно-визвольної боротьби у «Вільгельмі Теллі». Лірична поезія Шіллера. Баладна творчість митця.

Гете. Основні періоди життя та творчості. Гете – «штюрмер». Рання лірична поезія, відтворення в ній психологічної гармонії людини та природи. «Страждання юного Вертера»: варіант руссоїстської витонченої спільності духовно близьких людей на основі взаємної моральної довіри та свободної волі (Вертер, Лотта, Альберт). Своєрідність конфлікту. Почуття соціальної ущемленості Вертера як одна з причин його душевного надлому.

Веймарські десятиліття, багатоаспектний вияв творчого генія Гете – поета, вченого, державного і культурного діяча, людини мистецтва. «Самобудівництво» Гете, прагнення до самовиявлення всіх своїх творчих сил. Гете та ідея «освіченого абсолютизму». Гете і Французька буржуазна революція. Універсальність літературних інтересів Гете, його ідея «всесвітньої літератури». Гете і романтизм. Тематичне, жанрове, ідейне багатство зрілої лірики Гете. Спроба знайти нові засоби виразності та психологічної неповторності у зверненні до інших історичних та географічних ареалів, художнього досвіду світової культури. Спроби виробити нове художнє мислення у зрілій веймарській ліриці та у «Фаусті». Історія створення, головні літературні джерела та спонукальні імпульси, етапи роботи над «Фаустом». Композиція, жанрова, поетична, міфологічна своєрідність твору. Пошуки поетом нової художньої реальності у синтезі традицій класицизму, романтизму, Просвітництва. Духовні пошуки Фауста. Жіночі образи. Образ Мефістофеля. «Фауст» Гете – найвище досягнення філософських, етичних, художньо-поетичних шукань доби Просвітництва.

Література першої половини XIX століття

Проблема періодизації літературного процесу XIX століття. Романтизм як літературний напрямок. Причини появи романтизму. Термін романтизм, значення і історія терміну. Визначення романтизму. Романтичні течії: народно-фольклорна, байронічна, гротескно-фантастична, вальтероскоттівська. Жанрова диференціація романтичної літератури. Філософські засади романтизму. Естетична платформа романтиків. Особливості поезики романтичних творів.

Романтизм у німецькій літературі. Особливості розвитку німецької романтичної літератури. Е.Т.А. Гофман. Біографія, загальна характеристика творчості: тема митця і мистецтва у творчості Гофмана, тема музики і музикантів. Особливості художнього світу Гофмана: принцип романтичного двосвіття; філістери і ентузіасти. «Малюк Цахес», жанр, проблематика, особливості сюжету, принцип романтичного двосвіття. Методи уведення просвітництва та зміст указу про просвітництво. Сатира на систему державного управління, образи.

Романтизм у Франції. Особливості розвитку французької романтичної літератури: суспільно-політичний контекст, представники, проблематика. Віктор Гюго, біографія, світогляд, періодизація творчості. Основні положення «Передмови до драми «Кромвель». Художні особливості прози В.Гюго. Роман Гюго "Собор Паризької богоматері" (1831), творча історія роману, місце дії роману, система образів, проблематика: дослідження ірраціональності, складності людської душі.

Романтизм в англійській літературі. Творчість Байрона, біографія, проблематика та періодизація творчості. Романтична поема «Паломництво Чайльд Гарольда». Характер Чайльд Гарольда, тема розчарування та самотності. Байронічний герой. Значення поеми для розвитку романтизму в європейських літературах.

В. Скотт. Історичні та соціальні погляди письменника. Романтична ідеалізація середньовіччя. Створення жанру історичного роману. Роман «Айвенго», історичний час, відображений у романі, способи створення історичного колориту, система образів роману.

Романтизм в американській літературі. Е.-А. По, біографія, професійна журналістика, творча еволюція, естетичні погляди. Загальна характеристика творчості, художні особливості та жанрове новаторство новелістики Е. А. По (логічні, детективні, готичні). Новели "Золотий жук", "Падіння будинку Ашерів", "Вбивство на вулиці Морг".

М.В.Гоголь, біографія, творча еволюція письменника, загальна характеристика творчості. Особливості світогляду. Трагічність естетичного початку, конфлікт етичного та естетичного. Гоголь і Україна. проблематика збірки "Вечори на хуторі поблизу Диканьки", образ волелюбного життєрадісного українського народу та проблематика повісті "Тарас Бульба", зображення в повісті любові до України, героїзму, мужності й ратної звитяги українського народу в боротьбі за рідну землю. Комедія «Ревізор»: історія задуму і створення, сюжет і композиція комедії, сміх як позитивний герой комедії. Значення «німої» сцени. «Мертві душі», задум і творча історія твору, композиція і жанр.

Романтизм у польській літературі. Особливості розвитку польської романтичної літератури. Адам Міцкевич, біографія, періодизація творчості, погляди А.Міцкевича на романтизм, художній світ балад. Громадянська лірика. «Кримські сонети», творча історія, тематика та проблематика, епіграф, композиція, образ Мірзи та Пілігрима.

Література другої половини XIX століття

Реалізм як творчий метод і літературний напрямок. Соціально-політичні події 19 століття. Філософсько-естетичні засади реалізму. Визначення реалізму, історія терміну, основні реалістичні течії та напрямки. Критичний реалізм – провідна течія XIX століття. Програмові документи реалістичного мистецтва. Реалізм у літературі Франції.

Творчість Ф.Стендаля, загальна характеристика творчості. Психологізм творчості та світогляд Стендаля. Основні теми творчої спадщини. Роман «Червоне і чорне», історія створення та зміст назви, система епіграфів у романі. Особливості композиції. Система образів роману.

Творчість О.де Бальзака. Загальна характеристика творчості. Бальзак і Україна (стосунки з Евеліною Ганською). Суспільно-політичні погляди Бальзака. Особливості творчого методу. Загальна характеристика (структура, проблематика) «Людської комедії» Бальзака. Основні положення передмови до «Людської комедії». Повість «Гобсек» – науково-художній аналіз епохи кінця Реставрації, історія створення, особливості композиції, тематика, проблематика. Образ Гобсека, його еволюція.

Творчість П.Меріме. Загальна характеристика творчості, періодизація. П.Меріме і Україна, літературна еміграція письменника до України. Суспільно-політичні погляди письменника. Специфіка творчого методу. Новелістика Проспера Меріме, циклізація, художні особливості новел. Новели: «Кармен», «Таманго», «Матео Фальконе».

Г.Флобер – характерний представник другої половини XIX століття. Біографія письменника, загальна характеристика творчості. Особливості художнього методу Флобера. Особливості психологічного аналізу (позиція автора, невластива пряма мова). «Пані Боварі»(1856) – соціально-побутовий роман нового типу. Історія створення роману, його життєва основа та узагальнюючий зміст. Епоха, відображена у романі. Проблематика та система образів твору. Образ Емми Боварі і боваризм.

Творчість Генріха Гайне. Біографія Гайне та творча еволюція письменника, періодизація творчості. Естетичні пошуки Гайне. Поетична збірка «Книга пісень», історія створення, біографічна основа, композиція, основні мотиви. «Подорожні картини» як зразок ліричної прози. Поема «Німеччина. Зимово казка». Історія створення поеми, її проблематика, жанрова своєрідність і композиційні особливості.

Творчість Ч.Діккенса. Основні тенденції та етапи творчого шляху, еволюція світогляду. Гуманізм та художні відкриття. Соціальний роман «Олівер Твіст», історія створення роману, проблематика, своєрідність творчого методу. Розкриття теми безрадісного дитинства, зображення злочинного світу, викривальний характер картин життя державних інституцій, іронічний характер зображення.

Література кінця XIX – початку XX століття

Рубіж XIX – XX століть – новий етап у розвитку світової літератури. Проблема хронологічних меж періоду. Перехідний характер культури та літератури рубежу XIX – XX століть. Строкатість літературного процесу порубіжної епохи.

Верлен – реформатор французького вірша. «Поетичне мистецтво». Імпresіонізм і символізм у поезії Верлена. Творчість Рембо. Романтика у Рембо, тема Комуни. Програмні вірші Рембо. «Теорія яснобачення» Рембо.

Натуралістичні та імпresіоністичні тенденції у творчості Мопассана. Психологічна майстерність митця, роль деталі. Соціально-філософський зміст та поетика роману «Життя». Зображення світу буржуазної преси в романі «Любий друг». Мопассан-новеліст. Загострення песимізму у творчості Мопассана другої половини 80-х рр.

Е. Золя. Масштабність творчої особистості та художньої спадщини письменника. Естетична теорія ("Експериментальний роман", "Натуралізм у театрі"). Концепція та проблематика романного циклу "Ругон-Маккари". Новаторство та майстерність Золя у романі «Жерміналь». Золя і Третя республіка.

Драматургія Г. Ібсена. Періодизація творчості. Проблематика та поетика п'єси «Ляльковий дім». Ібсен – реформатор західноєвропейської драми. Шоу про ібсенізм.

Символізм, імпресіонізм та естетизм в англійській культурі. Творчість О. Вайльда ("Портрет Доріана Грея"). Парадокс у творчості письменника.

Б. Шоу та англійська драма кінця XIX – початку XX ст. Періодизація творчості. Шоу та Ібсен ("Квінтесенція ібсенізму"). Новаторство драматургічного методу Шоу. Парадокс у творчості письменника ("Пігмаліон").

Література першої половини XX століття

Перша половина XX століття як особливий історико-літературний період. Історико-соціальне тло доби. Умови розвитку, етапи становлення літератури першої половини XX століття. Вплив філософських, наукових та соціологічних концепцій на формування світобачення людини XX століття. Модернізм у літературі першої половини XX століття. Модернізм і авангардизм, модернізм і декаданс, модернізм і реалізм. Основні модерністські течії західноєвропейської літератури, їх ідейно-художні особливості (дадаїзм, сюрреалізм, експресіонізм, імпресіонізм, символізм, імажизм, футуризм, екзистенціалізм та ін.).

Література Німеччини, Австрії та Швейцарії. Пошуки загальної художньої ідеї. Розвиток німецького експресіонізму в першій половині XX століття. Інтелектуальний роман і творчість Томаса Манна. Ідейно-художня своєрідність творів письменника 20–30-х років. Тема "втраченого покоління" в німецькій літературі і творчість Е.-М. Ремарка. Антивоєнні твори письменника. Розвиток драматургії першої половини XX століття. Епічний театр Бертольда Брехта, його теоретичні засади й творча практика. Втілення принципів епічного театру в п'єсі "Матінка Кураж та її діти. Ідейний зміст п'єси, його втілення в сюжеті. Дослідження в п'єсі масової свідомості соціальних міфів, що формують тоталітарні режими; проблема морального вибору та її розв'язання. Філософська насиченість твору (принцип "параболи"). Поняття епічного та феноменального і їх втілення в п'єсі. Прийом "відчуження" (ефект "очуження"). Образ Матінки Кураж. Вплив ідей Брехта на сучасний театр.

Ф. Кафка та його місце у світовій літературі. Концепція світу і людини у творчості Кафки. Своєрідність жанру новели "Перевтілення", її проблематика. Образ Грегора Замзи і втілена в ньому думка про самотність і безпомічність людини. Питання особистісної цінності людини в новелі. Особливості художнього методу і стилю Франца Кафки: прийом "опредмеченої" метафори; символізм; сюрреалістичне поєднання неймовірних обставин з достовірними, натуралістичними деталями; ділова ("відчужена") мова тощо.

Література Франції. Художня своєрідність прози А. де Сент-Екзюпері. Тематика та проблематика його творчості. Повість "Планета людей" та її гуманістичний характер. Філософська казка "Маленький принц" та її місце у творчості Сент-Екзюпері. Особливості жанру цього твору. Тематика та проблематика казки "Маленький принц". Система образів казки. Художня своєрідність казки (особливості композиції; символіка та алегорія в казці; значення образів потягу і трояндового саду; роль і місце малюнків у казці; паралелі та ремінісценції в казці) та її гуманістичне звучання.

Розвиток французької поезії (Аполлінер, Бретон, Арагон, Елюар, Валері та ін.). Г. Аполлінер і становлення авангардистських течій у французькій і європейській поезії. Синтез різних видів мистецтва у творчості Аполлінера. Особливості збірок "Алкоголі", "Каліграми". М. Лукаш – перекладач поезії Г. Аполлінера українською мовою.

Література Іспанії. Загальна характеристика розвитку. Творчість Ф.- Г. Лорки. Особливості поетичної техніки Г. Лорки, лейтмотиви його поезії. Сюрреалізм у поезії Г. Лорки. М. Лукаш – перекладач поезії Г. Лорки.

Література Великої Британії. Співіснування реалізму та модернізму. Модернізм в англійській літературі першої половини ХХ століття. Основні модерністські напрямки, їх ідейно-художні особливості (психологічна школа, школа “потому свідомості” та ін.). Джеймс Джойс як творець модерністського роману ХХ століття, його світоглядні й естетичні позиції. Риси поетики Д. Джойса. Новаторство Джойса у зображенні “потому свідомості” (“Улісс”). Психологічне есе “Джакомо” і особистість та творчість письменника.

Особливості розробки жанру антиутопії, роману-"попередження" (О. Хакслі, Дж. Оруелл).

Література другої половини ХХ століття

Світова література другої половини ХХ століття: естетичні пошуки та художні відкриття. Перша і Друга світові війни у дзеркалі літератури. Різні погляди на тему війни (американський, радянський, європейський, німецький). Розвиток фантастичних жанрів у другій половині ХХ століття. Неореалістичні тенденції в літературі. Опозиція масової та елітарної літератури. Розвиток белетристики як жанру. Феномен бестселера.

Європейська література II половини ХХ століття. Філософія і література екзистенціалізму. Творчість Жан-Поля Сартра та Альбера Камю (романи і повісті, драми, публіцистика). Роман Камю «Чума» як передчуття і пересторога автора перед лицем «коричневої чуми». Повість «Сторонній» як втілення абсурдності людського існування. Французький театральний авангард другої половини ХХ століття: «театр абсурду» Ежена Йонеско («Носороги») та Семюела Бекета («Чекаючи на Годо»). Німецька література. Антивоєнні оповідання «совісті німецької нації» Генріха Бьолля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» та «Мовчання доктора Мурке». Література Великої Британії. Вільям Голдінг та його погляд на природу добра і зла у людині у романі «Володар мух».

Література США другої половини ХХ ст. Суспільні, політичні та культурні процеси в США цього періоду: переосмислення образу «американської мрії» і «американського способу життя», культури споживацького суспільства, проблеми расової сегрегації та дискримінації, сексизму, екологічних проблем тощо. Роман Дж.Д. Селінджера «Ловець у житі» як портрет Америки 50-х років. «Над гніздом зозулі» Кена Кізі — роман про опір системі та божевільню як метафору суспільного життя. Фантастична антиутопія Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом».

Латино-американська література ХХ ст. та її світовий резонанс. Творчість Г.-Г. Маркеса та його роман «Сто років самотності» як втілення долі континенту та людства у образі народження та занепаду родини Буендіа. Оповідання «Стариган з крилами» — парадокси та трагічність людського існування.

Японська література другої половини ХХ ст. Творчість Кавабати Ясунарі: «Красою Японії народжений». Роман «Країна снігу». Повість «Тисяча журавлів» як відображення людських стосунків на тлі традиційної чайної церемонії. «Жінка в пісках» Кобо Абе та «Золотий Храм» Юкіо Місіми як знакові твори японської літератури цього періоду.

Специфічні риси постмодерної літератури. Принцип гри, іронічність, інтертекстуальність, деконструкція та десакралізація образів, змішання масового та елітарного, гібридизація стилів, жанрів і прийомів, мультикультурність тощо. Особливості побудови наративної структури постмодерного тексту. Постмодерні риси у творах Патріка Зюскінда «Парфуми» та М.Павич «Скляний равлик».

Програма кваліфікаційного екзамену з методик навчання зарубіжної літератури

Загальні питання методики викладання зарубіжної літератури. Методика викладання зарубіжної літератури як наука і зарубіжна література як навчальний предмет. Методологічні основи викладання зарубіжної літератури в загальноосвітній школі.

Особливості вивчення літератури як виду мистецтва і науки. Об'єкт і предмет методики. Проблеми літературної освіти у школі.

Законодавча база, яка регулює процес викладання зарубіжної літератури в українській школі. Історія становлення предмета в школі. Мета і завдання шкільних курсів літератури у контексті Національної доктрини розвитку освіти в Україні XXI ст. Методологічні основи викладання зарубіжної літератури. Диференціація понять "зарубіжна література" і "світова література". Статуси предметів "Українська література" і "Зарубіжна література" в середніх навчальних закладах України різних типів. Причини, які зумовили впровадження курсу "Зарубіжна література": націоналізація української освіти, орієнтація України на світову спільноту.

Зв'язок методики з суміжними науками: літературознавством, мовознавством, педагогікою, психологією, естетикою, етикою та іншими, а також методикою навчання української літератури. Українська та зарубіжна література в школі як засіб глобалізації та лібералізації української освіти і перебудови її на засадах особистісно зорієнтованої педагогіки, шлях до формування нерепресивної свідомості і нонконформізму.

Принципи, методи, прийоми і види робіт з літератури. Поняття про педагогічні технології. Принципи викладання зарубіжної літератури, обумовлені специфікою літератури як виду мистецтва. Поняття «метод», «прийом», «засоби», їх значення. Класифікація методів навчання, їх специфіка, принципи вибору. Метод творчого читання як один із основних методів вивчення художньої літератури, прийоми реалізації, види робіт. Метод евристичної бесіди, прийоми реалізації, види робіт. Види бесід (за задалегідь складеними питаннями, вільна, евристична). Дослідницький метод та специфіка його впровадження у класах з різними рівнями сформованості читацької компетентності. Мета і завдання використання репродуктивного методу. Компаративний аналіз на уроках зарубіжної літератури. Формування читацької компетентності, пізнавальної творчої активності, самостійності учнів у набутті знань, умінь та навичок. Проблемне вивчення художнього твору на уроках літератури. Використання ІКТ на уроках зарубіжної літератури.

Типи і структура уроків зарубіжної літератури. Психолого-педагогічні основи змісту та технологій сучасного уроку літератури. Вимоги до уроку. Мета уроків літератури: літературний розвиток, збагачення мовного запасу учнів, формування компетентностей, виховання всебічно розвиненої творчої особистості. Принципи класифікації уроків зарубіжної літератури у методиці. Типологія уроків літератури. Нестандартні та інноваційні уроки літератури. Особливості організації та проведення уроків зарубіжної літератури під час дистанційного навчання.

Основні структурні елементи сучасного уроку зарубіжної літератури. Поняття «навчальна ситуація». Професійні вимоги до учителя зарубіжної літератури. Підготовка учителя до уроку зарубіжної літератури.

Планування роботи учителя-словесника: календарні, тематичні, календарно-тематичні, поурочні плани, їх мета та структура. Плани і плани-конспекти уроків. Наукові вимоги до їх структури. Підручники та посібники з зарубіжної літератури, їх характеристика. Реалізація міжпредметних, міжлітературних та міжмистецьких зв'язків на уроках зарубіжної літератури

Літературний розвиток школярів. Проблеми і шляхи особистісного розвитку школярів та формування у них читацьких умінь та навичок. Проблема читача та читання у сучасній школі та суспільстві. Роль аналізу художнього тексту у літературному розвитку учнів та формуванні критичного мислення. Рівні читацького розвитку, критерії його оцінювання. Етапи сприйняття художнього твору читачами різних рівнів. Шляхи, методи та прийоми виховання школяра-читача. Виховання читацької культури, духовної і творчої потреби у художній літературі. Діяльність учителя з формування читацьких інтересів учнів.

Етапи та шляхи вивчення художнього твору зарубіжної літератури у школі. Основні етапи роботи з художнім текстом, запропоновані різними вченими –методистами (Л. Мірошніченко, Є. Волощук, Б.Бігун та ін.). Підготовка до сприйняття та аналізу художнього твору. Форми підготовки. Види вступних занять. Читання як етап роботи над художнім твором. Види читання. Аналіз як необхідний етап вивчення художнього твору. Шляхи аналізу художнього твору, запропоновані традиційною методикою: «услід за автором», пообразний, проблемно-тематичний. Впровадження у шкільну практику нових видів аналізу художнього твору: хронотопічного, філологічного, компаративного, культурологічного та ін. Оптимальне поєднання репродуктивної та пошукової роботи учнів під час вивчення художнього твору. Підсумкові заняття при вивченні художнього твору: завдання, види.

Вивчення художніх творів у їх родовій специфіці. Психолого-педагогічні особливості сприйняття художніх творів різних жанрів учнями різних вікових груп. Специфіка та етапи вивчення епічних творів у середній та старшій школі. Особливості вивчення ліричних творів. Методи та прийоми аналізу. Роль виразного читання у процесі осягнення лірики. Вивчення драматичних творів у середніх та старших класах: етапи, методи, прийоми.

Вивчення оглядових та монографічних тем. Місце та види оглядових тем у шкільному курсі вивчення зарубіжної літератури. Особливості методики вивчення оглядових тем. Поняття про монографічні теми, їх місце та завдання у процесі вивчення зарубіжної літератури. Зв'язок монографічних тем з оглядовими. Особливості планування системи уроків з монографічної теми. Словесно-графічна наочність при вивченні монографічних та оглядових тем. Методика використання наочності у різних навчальних ситуаціях.

Формування теоретико-літературних понять на уроках зарубіжної літератури. Місце теоретико-літературних знань у системі літературної освіти школярів. Літературознавчі поняття як інструмент аналізу художнього твору. Методи і прийоми роботи вчителя з вивчення теоретико-літературних понять у середніх класах. Наукові основи формування системи літературознавчих понять у школярів старших класів. Види навчальної діяльності учнів.

Розвиток літературно-творчих здібностей учнів та оцінювання їх навчальних досягнень. Основні та допоміжні види робіт з розвитку усного та писемного мовлення учнів середніх та старших класів. Твір та есе з літератури. Основні вимоги до написання. Оцінка й аналіз учнівських творчих робіт. Самостійна навчальна та літературно-творча діяльність учнів: види та способи організації. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів із зарубіжної літератури.

Формування теоретико-літературних понять на уроках зарубіжної літератури. Місце теоретико-літературних знань у системі літературної освіти школярів. Літературознавчі поняття як інструмент аналізу художнього твору. Методи і прийоми роботи вчителя з вивчення теоретико-літературних понять у середніх класах. Наукові основи формування системи літературознавчих понять у школярів старших класів. Види навчальної діяльності учнів.

Позакласна і позашкільна робота з зарубіжної літератури. Мета і завдання позакласної та позашкільної роботи з зарубіжної літератури. Принципи організації, форми, види позакласної та позашкільної роботи з зарубіжної літератури. Організація роботи з позакласного читання. Форми співпраці з бібліотекою. Гурткова робота та принципи її організації. Літературне краєзнавство, види та форми роботи.

Програма кваліфікаційного екзамену з психології

Тема 1. Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.

Чуттєве та раціональне пізнання. Взаємозв'язок пізнавальних психічних процесів. Види відчуттів. Особливості сприймання. Види пам'яті: механічна, логічна, сенсорна, короткочасна, оперативна, довготривала. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування. Умови ефективного запам'ятовування.

Тема 2. Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.

Мислення та уява: умови виникнення та розвиток в онтогенезі. Види мислення. Логічні операції. Види уяви. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів.

Тема 3. Увага.

Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості: внутрішня та зовнішня увага, мимовільна, довільна та післядовільна увага. Статичні та динамічні властивості уваги. зосередженість, стійкість, обсяг, переключення, розподіл уваги, неухважність, розсіяність уваги. Проблема неухважності, її причини та способи подолання.

Тема 4. Емоції та почуття.

Поняття про емоційну (афективну) сферу психіки, її функції. Емоції, почуття, афекти, настрої, пристрасті, фрустрація. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини: зв'язок емоцій та потреб. Емоції та почуття, їх диференціація. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Види емоцій та почуттів. Регуляція негативних емоційних станів.

Тема 5. Воля.

Поняття про волю, вольове зусилля. Функції волі: спонукальна та гальмівна. Вольові дії: мимовільні, довільні, прості та складні. Структура складної вольової дії. Розвиток волі в онтогенезі. Проблеми розвитку та формування волі. Вольова саморегуляція.

Тема 6. Мотивація.

Внутрішня та зовнішня мотивація, її вплив на результат діяльності. Мотивація досягнення успіху та мотивація уникнення невдачі. Основні причини низького рівня мотивації: відсутність розуміння смислу діяльності для себе та неадекватна самооцінка і страх невдачі. Вплив характеру взаємодії з дорослим на розвиток мотивації досягнення успіху або мотивації уникнення невдачі.

Тема 7. Особистість.

Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Психологічна структура особистості. Спрямованість особистості. Типи спрямованості. Самосвідомість та «Я-концепція» особистості.

Тема 8. Індивідуально-типологічні особливості особистості.

Характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Враховування темпераменту у вихованні зростаючої особистості. Структура характеру, основні риси типового характеру. Акцентуації характеру. Особливості виховання та формування характеру. Поняття про здібності. Прояв здібностей у діяльності людини. Класифікація видів здібностей.

Тема 9. Психічний розвиток і навчання.

Рушійні сили психічного розвитку. Види протиріч, що спонукають до розвитку. Фактори психічного розвитку. Психічний розвиток і навчання. Зони розвитку: актуального та найближчого. Поняття про вік та вікову періодизацію психічного розвитку.

Тема 10. Молодший шкільний вік.

Психологічна готовність дитини до навчання у школі. Загальна характеристика ситуації розвитку молодших школярів. Розвиток психічних процесів у молодшому шкільному віці. Формування особистості молодшого школяра. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 11. Підлітковий вік.

Загальна характеристика ситуації та особливостей розвитку підлітка. Криза тринадцяти років. Стосунки підлітків з однолітками та дорослими. Розвиток пізнавальних психічних процесів підлітків. Формування особистості підлітка. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 12. Старший шкільний вік.

Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Розумовий розвиток у ранньому юнацькому віці. Особливості особистісного розвитку в ранньому юнацькому віці. Криза 17 років. Врахування вікових особливостей старшокласників у навчанні та вихованні.

Тема 13. Основи психології учіння, навчання та виховання.

Психологічний зміст учбової діяльності. Структура учбової діяльності: мотивація, учбова задача, учбова дія, контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка. Проблеми мотивації учіння. Навчання та його психологічні механізми. Структура навчання. Види і форми навчання. Проблема неуспішності, її причини, шляхи подолання та попередження. Психологічні механізми виховання. Виховний вплив та його ефективність. Вікові особливості виховання. Індивідуальний підхід у вихованні.

Тема 14. Педагогічне спілкування.

Стилі педагогічного спілкування. Шкільний конфлікт. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту. Шляхи попередження конфліктів. Стратегії конструктивного виходу з конфлікту. Булінг: стратегії подолання та профілактики.

Тема 15. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.

Сутність педагогічної діяльності: мета, предмет, об'єкт, мотиви, продукт та результат педагогічної діяльності. Рівні продуктивності педагогічної діяльності. Професійно важливі якості педагога. Стилі педагогічної діяльності. Професійне вигорання педагогів.

Програма кваліфікаційного екзамену з педагогіки

1. Тема: Педагогіка в системі наук про людину

Поняття про педагогіку як науку. Предмет і завдання педагогіки. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки. Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Педагогіка партнерства в умовах нової української школи. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття про народну педагогіку. Джерела і складові частини народної педагогіки.

2. Тема: Методика науково-педагогічного дослідження

Сутність науково-педагогічного дослідження. Визначення змісту етапів здійснення педагогічного дослідження: проблема, тема, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, накопичення наукового матеріалу (експериментальне дослідження), висновки. Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (теоретичні, емпіричні, експериментальні). Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, вивчення результатів діяльності, опитування, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

3. Тема: Фактори й умови розвитку особистості учня

Поняття про особистість, індивідуальність. Процес розвитку особистості, біологічні та соціальні фактори розвитку особистості. Виховання як вирішальний чинник формування особистості.

Взаємообумовленість діяльності, спілкування та активності як необхідна умова розвитку особистості учня. Внутрішні й зовнішні рушійні сили процесу розвитку особистості. Особливості розвитку, соціалізації і формування особистості в умовах нової української школи.

4. Тема: Освітній процес як система і цілісне явище

Поняття про освітній, педагогічний, навчально-виховний процес: спільне та відмінне. Мета освітнього процесу в новій українській школі. Суб'єкти освітнього процесу нової української школи. Системність і цілісність як основні характеристики освітнього процесу. Особливості процесів виховання, навчання та розвитку особистості як складових освітнього процесу: цілі, завдання, зміст, форми і методи. Організація освітнього процесу на основі компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходу в новій українській школі.

5. Тема: Особливості педагогічної діяльності. Ідеал вчителя в історії педагогіки

Педагогічна діяльність як особливий вид соціальної діяльності. Педагог як суб'єкт освітнього процесу нової української школи. Вимоги до особистості вчителя нової української школи. Функції вчителя. Особливості педагогічної діяльності: специфіка об'єкту, мети, творчий, колективний

характер, специфіка результату. Професійна компетентність сучасного педагога. Суспільна зумовленість вимог до особистості вчителя. Ідеал вчителя в історії педагогіки.

6. Тема: Дидактика як галузь педагогіки

Предмет дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, знання, уміння, навички, компетентності, викладання, учіння. Функції процесу навчання: навчальна, розвиваюча, виховна.

Структурні компоненти процесу навчання: цільовий; стимулюючо мотиваційний; змістовий, діяльнісний, контрольно-регулюючий, оцінно результативний. Структурні елементи викладання: планування, стимулювання, організація, контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів. Структура процесу учіння: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення (систематизація), закріплення (запам'ятовування), використання на практиці. Взаємозв'язок усіх елементів процесу навчання. Рушійні сили процесу навчання.

7. Тема: Принципи навчання в історії педагогічної думки та на сучасному етапі

Сутність категорій «закономірності навчання», «принципи навчання». Визначення принципів навчання як вимог до організації та здійснення процесу навчання.

Характеристика сучасної системи дидактичних принципів та шляхи їх реалізації: принцип виховуючого навчання; принцип розвиваючого навчання; принцип науковості; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип наочності; принцип систематичності і послідовності; принцип цілеспрямованості (суспільної зумовленості); принцип активності та свідомості; принцип міцності знань; принцип індивідуального підходу у процесі навчання.

Принципи навчання в історії педагогіки.

8. Тема: Класно-урочна система, її переваги та недоліки

Поняття про форми організації навчання. Форми організації пізнавальної діяльності. Класно-урочна система навчання: переваги та не недоліки. Урок як основна форма організації навчального процесу класно-урочної системи. Дидактичні, психологічні, виховні та гігієнічні вимоги до уроку. Роль і місце позаурочних форм навчання у формуванні мотивації та пізнавального інтересу в умовах класно-урочної системи.

9. Тема: Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти

Поняття про зміст освіти. Джерела змісту освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники та навчальні посібники. Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти, його основні компоненти. Суспільна зумовленість змісту освіти. Оновлення змісту освіти згідно з Концепцією нової української школи, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Ключові компетентності нової української школи.

10. Тема: Методи, прийоми, засоби навчання

Сутність методів та прийомів навчання. Підходи до класифікації методів навчання. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання. Поняття про засоби навчання, їх характеристика та використання в навчальному процесі. Інформаційно-комунікативні засоби навчання.

Академічна свобода та творчість педагога у виборі методів та засобів навчання в умовах нової української школи. Вибір методів і засобів навчання в залежності від умов (мета уроку, зміст матеріалу, що вивчається, джерела інформації, навчальні можливості учнів).

11. Тема: Виховання в цілісному освітньому процесі

Сутність процесу виховання. Поняття про виховання як складову освітнього процесу. Особливості процесу виховання: цілеспрямованість, двосторонність, довготривалість та безперервність, варіативність результатів, багатофакторність. Виховання на цінностях як орієнтир нової української школи. Мета виховання в новій українській школі – формування всебічно розвиненої особистості, патріота, інноватора. Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу. Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій. Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя.

12. Тема: Механізми, закономірності та принципи виховання

Механізми виховання як шляхи розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості в процесі засвоєння соціального досвіду. Механізми виховання, які складають основу розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості: ідентифікація, емоційне обумовлювання, наслідування, мотиваційне опосередкування, конформність, вживання в соціальну роль, підтримання внутрішньої узгодженості поглядів.

Закономірності процесу виховання і їх роль у визначенні норм, які регламентують структуру, зміст і методику організації виховання. Особливості принципів виховання. Загальні організаційні принципи виховання: цілеспрямованість виховання, суспільна спрямованість виховання, опора на позитивне у вихованні, природовідповідність у вихованні, особистісний підхід у вихованні, виховання у діяльності і спілкуванні, свідомість і активність учнів у процесі виховання, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й активністю школярів, виховання в колективі (створення виховуючого середовища), єдність педагогічних впливів (вимог), поєднання розумної вимогливості з повагою до особистості дитини.

Принципи національного виховання: гуманізація виховання, демократизація виховання, культуровідповідність виховання, етнізація виховання.

13. Тема: Формування свідомості особистості

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів виховання з групи методів формування свідомості.

Характеристика методів формування свідомості: розповідь, бесіда, диспут, дискусія, навіювання, приклад. Вимоги до ефективного використання окремих методів цієї групи.

14. Тема: Організація діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.

Характеристика методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки: громадська думка, створення виховуючих ситуацій, педагогічна вимога, вправи, привчання, створення ситуації успіху, морального вибору, проекти. Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

15. Тема: Стимулювання поведінки і діяльності особистості

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи стимулювання поведінки і діяльності особистості виховання.

Характеристика методів стимулювання поведінки і діяльності особистості в умовах нової української школи згідно з принципами педагогіки партнерства, дитиноцентризму, особистісно-орієнтованого виховання. Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

16. Тема: Організаційні форми виховної роботи. Позакласна та позашкільна виховна робота в сучасних умовах

Поняття про організаційні форми виховання. Поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної та позашкільної роботи з учнями.

Вимоги до організації та проведення класної години (години спілкування), етичної бесіди, диспуту, змагань, конкурсів, олімпіад та ін. Заклади позашкільної освіти і основні напрями їх діяльності. Взаємозв'язок позакласної та позашкільної виховної роботи.

17. Тема: Соціальний розвиток особистості учня. Формування виховуючого середовища

Поняття про дитячий колектив, як засіб виховання. Вплив дитячого колективу на соціалізацію та формування особистості учня. Поняття про динаміку згуртування учнівського колективу. Поняття про актив. Органи самоврядування та лідер, як ознаки розвитку колективу. Роль

і місце учнівського самоврядування в досягненні мети виховання. Характеристика стадій розвитку колективу. Зміст та напрями діяльності педагога, щодо згуртуванню дитячого колективу на різних стадіях його розвитку. Фактори розвитку колективу. Попередження негативних проявів поведінки окремих членів колективу (булінг, цькування, залякування).

18. Тема: Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Ідея розумового виховання в історії педагогіки

Поняття інтелектуального розвитку та розумового виховання. Завдання розумового виховання. Зміст розумового виховання. Форми і методи формування пізнавально інтересу, наукового світогляду, ціннісного ставлення учнів до пізнання в процесі розумового виховання. Методика підготовки та проведення інтелектуальних ігор як КТС. Зміст розумового виховання в історії педагогіки.

19. Тема: Духовний розвиток особистості. Моральне виховання

Поняття про духовність і духовний розвиток особистості, духовні цінності. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні. Поняття про мораль та моральне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до себе та інших людей як провідні завдання морального виховання. Якості особистості в яких виявляється ціннісне ставлення до людей. Методика виховання в учнів загальнолюдських цінностей. Технологія підготовки та проведення етичних бесід та дискусій (диспутів) у процесі формування духовних цінностей сучасних учнів.

20. Тема: Основи правового виховання

Зміст та завдання правового виховання. Методи, форми, засоби правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді. Формування правосвідомості особистості, як провідне завдання правового виховання учнівської молоді. Цінності демократичного суспільства як зміст правового виховання. Традиційні та інноваційні методи правового виховання у новій українській школі. Зв'язок правового виховання з правовою освітою. Превентивне виховання, як складова правового виховання.

21. Тема: Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці

Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Працелюбність як національно-культурна цінність. Трудова діяльність як важливий фактор цілісного фізичного, інтелектуального, соціального та духовного розвитку особистості. Виховний потенціал трудової діяльності. Сутність і завдання трудового виховання. Моральні якості, що визначають ставлення до трудової діяльності. Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

22. Тема: Система профорієнтації в сучасній школі

Поняття профорієнтаційної роботи. Зміст та структура профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. Профорієнтація в школі як організація і керівництво цілеспрямованою багаторічною діяльністю з формування в учнів готовності до свідомого професійного самовизначення та морально-психологічна підготовка до майбутньої професійної діяльності. Врахування вимог ринку праці, потреб та інтересів учнівської молоді при виборі форм і методів профорієнтаційної діяльності з учнями. Шляхи профорієнтації у навчальній, позакласній і позашкільній роботі.

23. Тема: Національно-патріотичне виховання у сучасній школі

Національна своєрідність виховання. Національно-патріотичне виховання як основний напрями виховання учнів, що відповідає нагальним вимогам і викликам сучасності та закладає основи для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Мета, завдання, принципи національно-патріотичного виховання відповідно до «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2022 р.).

Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської Почуття патріотизму. Культура міжетнічних відносин.

Традиційні та інноваційні форми реалізації національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

24. Тема: Основи фізичного розвитку та формування ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Зміст фізичного виховання. Народні педагогічні та сучасні засоби фізичного загартування підростаючого покоління.

Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Методика виховання здорового способу життя дітей у сім'ї і школі. Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність учнів.

25. Тема: Екологічне виховання

Поняття про екологічне виховання, його основні завдання. Зміст екологічного виховання (ціннісне ставлення до природи).

Екологічне виховання як складова духовної культури. Екологічна свідомість, екологічна культура, екологічна поведінка, екологічна відповідальність. Ціннісне ставлення особистості до природи як умова сталого розвитку суспільства, узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

Шляхи і засоби екологічного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Зв'язок екологічного виховання з екологічною освітою.

26. Тема: Духовний розвиток особистості. Естетичне виховання

Поняття про духовність і духовний розвиток, духовні цінності особистості. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні. Поняття про естетичне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до мистецтва. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми і методи естетичного виховання. Мистецтво як основний чинник естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, фольклорі тощо.

27. Тема: Напрями і форми роботи класного керівника

Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Функції класного керівника: виховна, розвиваюча, організаторська, стимулююча, діагностична, соціальна, координаційна, методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями організаційно-педагогічної діяльності класного керівника: вивчення учнів, формування виховуючого колективу, координація педагогічних вимог учителів-предметників, налагодження педагогічної взаємодії з батьками і громадськістю.

28. Тема: Планування виховної роботи класного керівника

Планування як спільна діяльність класного керівника, учнів і дорослих щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне, оперативне, поточне. Структура плану. Форми планів.

29. Тема: Взаємодія сім'ї та школи

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Єдність виховних впливів сім'ї та школи. Основні принципи педагогіки партнерства в системі взаємодії вчителя та батьків учнів. Сучасні форми, методи ефективної взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості з організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, створенні умов для правильного сімейного виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

Шляхи підвищення рівня педагогічної культури батьків. Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків з обміну досвідом, семінари-практикуми з відродження національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.).

30. Тема: Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні

Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки.

Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів освіти: Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту». Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка тощо.

Запитання до кваліфікаційного екзамену

Питання кваліфікаційного екзамену з історії зарубіжної літератури

1. Античність та її значення у розвитку європейської культури та літератури. Грецька та римська літератури як складові античної літератури. Роди та жанри античної літератури, їх представники. Творчість «батьків трагедії» – Есхіла, Софокла, Еврипіда. Аналіз однієї з драм за вибором.
2. Творчість Гомера як легендарного основоположника європейської літератури. Історія «гомерівського» питання. Особливості епічного стилю Гомера. Ідейно-художній аналіз «Іліади» або «Одіссеї».
3. «Золотий вік» римської літератури. Творчість Вергілія, Горація та Овідія. Ідейно-художній аналіз одного з творів за вибором.
4. Загальна характеристика літератури Середньовіччя: особливості виникнення і розвитку, періодизація, жанрова диференціація. Місце героїчного епосу в літературі доби Середньовіччя. Характерні ознаки та найвизначніші пам'ятники цього жанру. Ідейно-художній аналіз «Пісні про Роланда».
5. Доба Відродження як особлива історико-літературна епоха. Проблематика та композиція збірки Джованні Боккаччо «Декамерон». Ідейно-художній аналіз 2-х новел на вибір.
6. «Божественна комедія» Данте Аліг'єрі як підсумок ідейно-політичної, філософської та художньої думки поета.
7. Загальна характеристика життєвого та творчого шляху Вільяма Шекспіра. «Шекспірівське» питання. Проблематика та художня своєрідність драматургії Шекспіра. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс («Гамлет», «Ромео і Джульєтта», «Король Лір»).
8. Місце роману Мігеля де Сервантеса «Дон Кіхот» у розвитку європейського роману. Характеристика образу Дон Кіхота, його мудрість і безумство.
9. Європейський сонет доби Відродження. Еволюція жанру у творчості Франческо Петрарки, Данте Аліг'єрі, Вільяма Шекспіра. Ідейно-художній аналіз сонетів одного з поетів за вибором.
10. XVII століття як особлива історико-літературна епоха. Основні літературні напрямки та їх представники. Ідейно-художній аналіз п'єси Педро Кальдерона «Життя – це сон».
11. Французька класична драма XVII століття, її характерні ознаки. Втілення принципів класицизму у творчості П'єра Корнеля, Жана Расіна, Мольєра. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс.
12. Доба Просвітництва як особлива історико-літературна епоха. Основні напрямки у літературі XVIII століття та їх представники. Ідейно-художній аналіз комедії К. Бомарше «Одруження Фігаро».
13. Даніель Дефо як представник просвітницького реалізму. Проблематика та жанрово-композиційні особливості роману «Пригоди Робінзона Крузо».

14. «Мандри Гуллівера» Джонатана Свіфта як сатиричне, памфлетно-алегоричне зображення соціальної дійсності. Своєрідність художнього методу Свіфта.
15. Проблематика та поетика французької філософської повісті XVII століття. Ідейно-художній аналіз одного з творів (Дені Дідро, Вольтер).
16. Загальна характеристика життєвого та творчого шляху Йогана Гете. Трагедія «Фауст» як узагальнення екзистенціальних поривань людства. Історія створення, проблематика та жанрово-композиційні особливості твору.
17. Фрідріх Шиллер – видатний німецький драматург епохи Просвітництва. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс («Розбійники», «Вільгельм Телль», «Підступність і кохання»).
18. Основні мотиви та образи лірики Джорджа Г. Байрона. Поняття про «байронічного героя». Жанр ліро-епічної поеми у творчості поета. Ідейно-художній аналіз однієї з поем («Паломництво Чайльд Гарольда», «Мазепа»).
19. Романтизм як творчий метод і літературний напрямок. Сучасні погляди на диференціацію романтичних течій. Програмові документи романтизму. Ідейно-художній аналіз одного із творів (за вибором).
20. Романтизм в англійській літературі XIX століття. Творчість В.Скотта. Історичний роман у літературі романтизму. Проблематика та система образів роману «Айвенго».
21. М.Гоголь і Україна. Проблематика творчості. Ідейно-художній аналіз одного із творів («Тарас Бульба», «Мертві душі», «Ревізор»).
22. Романтизм у німецькій літературі XIX століття. Проблематика, поетика та жанрова своєрідність творчої спадщини Ернеста Т.А. Гофмана. Ідейно-художній аналіз казки «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер».
23. Особливості творчого методу Оноре де Бальзака. Творча історія, структура, тематико-жанрові особливості «Людської комедії». Ідейно-художній аналіз одного з романів на вибір («Гобсек», «Батько Горіо»).
24. Творчість Генріха Гайне. «Книга пісень»: ліричний герой та його еволюція. Поема «Німеччина. Зимова казка»: історія створення, проблематика, жанрова своєрідність та композиційні особливості.
25. Специфіка англійського реалізму та його втілення у творчості Чарльза Діккенса. Ідейно-художній аналіз роману «Пригоди Олівера Твіста».
26. Творча еволюція Віктора Гюго. Роман «Собор Паризької Богоматері»: проблематика, система образів, епоха, відображена у романі.
27. Творчий шлях Едгара По, художні особливості та жанрове новаторство малої прози (логічні, детективні, готичні, науково-фантастичні новели). Романтична поетика лірики та поем По.
28. Своєрідність художнього методу та авторської позиції Гюстава Флобера. Роман «Пані Боварі» як зображення «провінційних звичаїв» та втілення принципів реалізму. Трагічність образу Емми Боварі та суть поняття «боварізм».
29. Етапи життя і творчості Адама Міцкевича. Художні особливості поетичної збірки «Кримські сонети». Романтичні балади та історичні поеми Міцкевича. Ідейно-художній аналіз одного з творів на вибір.
30. XIX століття як особлива історико-літературна епоха. Роман Стендаля «Червоне і чорне» – панорамна картина часу. Протистояння особистості та суспільства у романі.
31. Меріме і Україна. Творчий шлях, світогляд та естетика митця. Проблематика та циклізація новелістики. Ідейно-художній аналіз новел «Кармен», «Маттео Фальконе».

32. Реалізм як творчий метод і літературний напрямок. Сучасні погляди на диференціацію реалістичних течій. Програмові документи реалізму. Ідейно-художній аналіз одного з реалістичних творів (за вибором).
33. Основні тенденції розвитку зарубіжної літератури перехідної доби кінця XIX – початку XX: історико-культурні риси, особливості світовідчуття, філософія епохи. Художні напрямки: декаданс, модернізм, авангардизм. Ідейно-художній аналіз одного із творів (за вибором).
34. Своєрідність нового періоду європейської лірики на шляху від пізнього романтизму до символізму. Поезія французького символізму (Шарль Бодлер, Поль Верлен, Артюр Рембо, Стефан Малларме).
35. Місце В. Вітмена в літературному процесі США. Особливості світобачення митця. Зв'язок збірки «Листя трави» з історією та життям Америки. Тематика, проблематика, композиція збірки «Листя трави». Образ ліричного героя. Символи. Традиції й художнє новаторство В. Вітмена.
36. Віддзеркалення декадентської доби в особистості й долі Оскара Вайльда. Естетизм як провідний принцип світогляду і художньої творчості письменника. Ідейно-художній аналіз роману «Портрет Доріана Грея».
37. Проблематика, тематика та жанрово-стильова своєрідність творчості Г. де Мопассана. Ідейно-художній аналіз одного з романів письменника.
38. Культурні, історико-літературні передумови та головні шляхи оновлення європейського театру: «драма ідей» Генріка Ібсена, «драма-дискусія» Бернарда Шоу, символістська драма Моріса Метерлінка. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
39. Своєрідність художнього методу Е. Золя. Е. Золя як теоретик та практик натуралізму. Ідейно-художній аналіз одного з прозових творів.
40. Світова література першої половини XX століття: основні етапи, тенденції розвитку, естетичні пошуки, художні відкриття. Світоглядні й естетичні засади модернізму та авангардизму. Традиції та новаторство у прозі, поезії, драматургії. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
41. Місце Франца Кафки у літературному процесі XX століття. Притчевість та метафоричність як домінанта художнього методу та стилю. Ідейно-художній аналіз новели «Перевтілення».
42. Творчий шлях Томаса Манна. Філософські основи творчості, специфіка художнього методу. Проблематика, ідейний зміст та художні особливості новелістики Манна.
43. Пошуки нових засад і форм зображення світу й відтворення суперечностей у людського життя у поезії XX сторіччя. Широкий спектр літературних течій та художніх програм. Найвідоміші представники авангардистських та модерністських течій першої половини XX століття (Гійом Аполлінер, Федеріко Гарсія Лорка, Райнер Марія Рільке та ін.). Аналіз творчості одного з авторів (за вибором).
44. Основні принципи «епічного театру» Бертольда Брехта. Драма «Матінка Кураж та її діти». Історико-літературні джерела та сучасний політичний підтекст твору, його антивоєнний пафос й алегоричний сенс.
45. Література «потoku свідомості» як феномен літератури XX століття. Жанрово-стильові особливості прози Марселя Пруста та Джеймса Джойса. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
46. Особливості світогляду та життєвого шляху Е. Гемінгвея та їх відбиття у творчості. Повість Е. Гемінгвея «Старий і море» - квінтесенція роздумів і міркувань письменника про людину і її місце у Всесвіті. Проблематика, характеристика образів.
47. Феномен літератури «втраченого покоління» у літературному процесі I половини XX століття. Концепція людини та світу у творчості Еріха М. Ремарка, Ернеста Гемінгвея, Френсіса С. Фітцджеральда. Ідейно-художній аналіз одного з творів.

48. Гуманістичні основи творчості Антуана де Сент-Екзюпері. Ідейно-художній аналіз філософської казки «Маленький принц».
49. Особливості відображення II світової війни у літературі XX століття (Пауль Целлан, Генріх Белль). Ідейно-художній аналіз твору на вибір.
50. Модерністські течії в драматургії 2-ої половини XX століття. «Іронічний театр» Фрідріха Дюрренматта. Проблематика та поетика трагікомедії «Гостина старої дами».
51. Французький екзистенціалізм у творчості Альбера Камю: проблематика, система образів, підтексти роману «Чума» та повісті «Сторонній».
52. Японська література другої половини XX століття: поетика та ідейно-художня спрямованість творів Кавабати Ясунарі. Аналіз повісті «Тисяча журавлів».
53. Французький театральний авангард середини XX-го століття. «Театр абсурду» Ежена Йонеско та Семюеля Беккета.
54. Екзистенціалізм та філософські підтексти творчості Вільяма Голдінга. Роман «Володар мух» як антиробінзонада. Система образів та символіка твору.
55. Феномен латиноамериканської літератури XX століття. Схрещення західноєвропейської модерністської традиції з національним міфологічним баченням у творчості Габрієля Г. Маркеса. Синтез реального і фантастичного в оповіданні Г. Гарсія Маркеса «Стариган із крилами». Відображення моральної деградації людства. Символічний зміст образу янгола.
56. Америка 50-их років XX-го століття у романі Дж.Д.Селінджера «Ловець у житті». Концепція образу головного героя та художні прийоми його втілення.
57. Жанр антиутопії у літературі XX-го століття: проблеми, символи, перестороги. Твори Джорджа Орвелла, Рея Бредбері. Аналіз одного з них на вибір.
58. Постмодернізм у літературі: генеза, поетика, жанри, представники. Головні риси напряму («Парфуми» Патріка Зюскінда, М.Павич «Скляний равлик»).
59. Роман Патріка Зюскінда «Парфуми» у дзеркалі постмодернізму. Сенс центральної метафори запаху. Художні прийоми творення образу головного героя Жана-Батиста Гренуя.
60. Художні закономірності розвитку світової літератури межі XX–XXI століття Явище масової літератури. Літературний бестселер. Детектив. Жанр фентезі. Містифікація, парадоксальність, пародійність та епатаж як ознаки сучасної літератури. Ідейно-художній аналіз одного з творів за вибором.

Завдання до кваліфікаційного екзамену з методики навчання зарубіжної літератури

1. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні шляхи аналізу, що використовуються на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план одного з уроків з вивчення повісті-казки Е. Т. А. Гофмана «Малюк Цахес на прізвисько Циннобер». Обґрунтуйте доцільність обраного вами шляху та методів аналізу.
2. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення епічних творів на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення одного з творів Античності в середніх класах. Обґрунтуйте доцільність використання методичних прийомів.
3. Проаналізуйте один із шкільних підручників із зарубіжної літератури. Оцініть його зміст, якість подання матеріалу та формулювання завдань, вимоги до оформлення тощо.
4. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення ліричних творів на уроках зарубіжної літератури. Визначте місце поезії французького символізму у шкільній програмі із зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення творчості одного з французьких символістів.
5. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення драматичних творів на уроках зарубіжної літератури. Розробіть систему уроків, на яких аналіз комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич»

здійснюється шляхом «услід за автором». Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

6. Назвіть й коротко охарактеризуйте види планування в сучасній методиці викладання зарубіжної літератури. Визначте місце творчості Шекспіра у шкільному курсі зарубіжної літератури. Складіть тематичний план вивчення творів поета у 8 або 10 класі. Обґрунтуйте доцільність саме такого розподілу годин.

7. Визначте основні вимоги до сучасного уроку зарубіжної літератури. Назвіть його структурні елементи. Розробіть план уроку вивчення одного з творів літератури Середньовіччя. Назвіть структурні елементи уроку.

8. Охарактеризуйте класифікації уроків літератури в методиці. Визначте специфіку нестандартних уроків. Розробіть план нестандартного уроку за однією з п'єс Вільяма Шекспіра. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

9. Охарактеризуйте етапи літературної освіти школярів. Визначте специфіку проведення уроків зарубіжної літератури в середніх і старших класах. Складіть систему завдань і запитань для перевірки знань з теорії літератури в 7 і 11 класах. Поясніть, чим буде відрізняється робота із засвоєння теорії літератури учнями цих класів.

10. Назвіть й охарактеризуйте основні види вступних занять в середніх і старших класах та їх особливості. Підготуйте вступне слово до однієї з тем, що вивчається в середніх класах. Визначте, у чому його специфіка.

11. Назвіть основні етапи вивчення твору зарубіжної літератури, запропоновані різними вченими-методистами (Л. Мірошніченко, Є. Волощук, Б. Бігун). Розробіть план уроку вивчення поезії у середніх класах. Охарактеризуйте основні етапи аналізу ліричного твору.

12. Охарактеризуйте специфіку вивчення біографії письменника в середніх і старших класах. Розробіть план уроку з вивчення біографії Д. Г. Байрона. Обґрунтуйте доцільність введення того чи іншого біографічного матеріалу.

13. Охарактеризуйте особливості вивчення теорії літератури в середніх і старших класах. Розробіть план уроку з вивчення одного з творів літератури постмодернізму. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

14. Охарактеризуйте особливості вивчення оглядових тем у шкільному курсі зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення оглядової теми «Модернізм у літературі першої половини ХХ століття».

15. Охарактеризуйте особливості розвитку усного та писемного мовлення на уроках зарубіжної літератури. Складіть 10 тем для учнівських творів за романом «Червоне і чорне» з урахуванням вікових та читацьких особливостей школярів.

16. Аргументуйте важливість домашніх завдань із зарубіжної літератури. Охарактеризуйте їх види та вимоги до виконання. Сформулюйте домашні завдання до кожного з трьох уроків за повістю Бальзака «Гобсек». Обґрунтуйте їх доцільність.

17. Охарактеризуйте особливості позакласної та позашкільної роботи із зарубіжної літератури. Наведіть тему та план позакласного заходу, проведеного під час педагогічної практики. Обґрунтуйте використані методи та форми роботи.

18. Охарактеризуйте особливості порівняльного аналізу оригіналу й перекладу на уроках зарубіжної літератури. Складіть запитання та завдання для порівняльного аналізу перекладів поезії Гайне «Ein Fichtenbaum stehtrinsam» («Самотній кедр на стромині»).

19. Охарактеризуйте особливості шкільного диспуту із зарубіжної літератури. Визначте та обґрунтуйте теми 2-3 диспутів за трагікомедією Фрідріха Дюрренматта «Гостина старої дами».

20. Поясніть суть основних принципів класифікації методів навчання. Охарактеризуйте методи навчання на уроках зарубіжної літератури. Складіть 10 запитань для організації евристичної бесіди за оповіданням Генріха Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

21. Охарактеризуйте особливості компаративного аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Наведіть приклади використання елементів компаративістики у практиці викладання зарубіжної літератури у середній школі.

22. Охарактеризуйте особливості хронотопічного аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Складіть запитання до новели Франца Кафки «Перевтілення», що дозволяють охарактеризувати просторово-часові відношення у творі.

23. Охарактеризуйте особливості проблемно-тематичного шляху аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення роману Ф. Стендаля «Червоне і Чорне», на якому буде реалізуватися проблемно-тематичний шлях аналізу.

24. Охарактеризуйте особливості пообразного шляху аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури у 10–11 класах. Розробіть систему уроків, на яких аналіз роману Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея» здійснюється пообразним шляхом. Сформулюйте та обґрунтуйте теми для уроків.

25. Поясніть суть, завдання та прийоми реалізації репродуктивного методу на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план вступного уроку з вивчення п'єси Бертольда Брехта «Матінка Кураж та її діти». Обґрунтуйте доцільність використання репродуктивного методу на уроці.

26. Охарактеризуйте особливості та методика проведення підсумкових занять в системі вивчення художнього твору. Розробіть план підсумкового заняття з вивчення роману Мігеля де Сервантеса «Дон Кіхот». Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

27. Охарактеризуйте види вступних занять та їх специфіку. Розробіть план вступного уроку до вивчення сонетної спадщини Франческо Петрарки.

28. Охарактеризуйте особливості пообразного шляху аналізу художнього твору. Розробіть план уроку з вивчення повісті Марка Твена «Пригоди Тома Соєра», на якому буде реалізуватися пообразний шлях аналізу. Обґрунтуйте обрані методи та форми роботи.

29. Охарактеризуйте етапи вивчення ліричних творів на уроках зарубіжної літератури. Визначте місце творчості Дж. Г. Байрона у шкільному курсі зарубіжної літератури. Назвіть основні етапи роботи над поезією Байрона «Мій дух як ніч» або «Хотів би жити знов у горах». Обґрунтуйте доцільність кожного етапу.

30. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення епічних творів учнями пропедевтичного етапу літературної освіти. Розробіть план уроку з вивчення оповідання О'Генрі «Дари волхвів» (або «Останній листок») у 7 класі. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

Кваліфікаційне питання з психології

1. Обґрунтуйте важливість цілеспрямованої організації сприймання учнями навчального матеріалу. Розкрийте загальні правила організації ефективного сприймання. Продемонструйте прийоми, які дозволяють пересвідчитись, що учні свідомо сприймають навчальний матеріал. Проаналізуйте доцільність врахування індивідуальних особливостей сприймання учнів.

2. Обґрунтуйте важливість керування увагою учнів різного віку в процесі навчання. Охарактеризуйте загальні методи активізації уваги учнів. Продемонструйте прийоми, які вчитель

може застосувати для запобігання розсіюванню уваги учнів. Визначте основні причини неуважності учнів та відповідні дії вчителя щодо їх усунення.

3. Проаналізуйте види запам'ятовування з точки зору їх продуктивності. Розкрийте психологічний зміст умов, що впливають на ефективність запам'ятовування навчального матеріалу учнями. Продемонструйте прийоми ефективного запам'ятовування.

4. Обґрунтуйте важливість етапу осмислення й розуміння навчального матеріалу в процесі засвоєння знань учнями. Розкрийте роль розвитку критичного мислення у підвищенні активності розумових процесів учнів. Проаналізуйте внутрішні установки вчителя, важливі для розвитку критичного мислення учнів. Продемонструйте вправи, що сприятимуть розвитку навичок критичного мислення в учнів середніх класів.

5. Визначте роль уваги в навчальній діяльності. Охарактеризуйте вікові особливості уваги учнів. Змодельуйте прийоми розвитку уваги школярів на прикладі вашого фаху.

6. Обґрунтуйте значення підтримання пізнавального інтересу учнів для підвищення ефективності навчання. Визначте загальні методи стимулювання пізнавального інтересу на уроці. Продемонструйте прийоми стимулювання зацікавленості учнів під час уроку, а також прийоми пробудження інтересу до предмету.

7. Поясніть причини зниження мотивації до навчання в учнів. Охарактеризуйте стратегії, які допомагають підвищити значимість навчального контенту для учнів. Продемонструйте прийоми спрямовані на довізначення учбової задачі учнями.

8. Розкрийте психологічний зміст поняття "стрес" в контексті навчального процесу. Проаналізуйте основні джерела стресу сучасних школярів. Визначте основні стратегії зниження стресу учнів. Продемонструйте прийоми зниження рівня стресу учнів, які вчитель може використати під час уроку.

9. Розкрийте зміст поняття емоційний інтелект. Охарактеризуйте специфіку роботи вчителя із своїми емоціями в складних психолого-педагогічних ситуаціях. Продемонструйте прийоми емоційної саморегуляції.

10. Обґрунтуйте необхідність цілеспрямованого розвитку волі у школярів. Охарактеризуйте особливості волі та вольових якостей школярів різного віку. Визначте шляхи та умови розвитку вольової саморегуляції учнів.

11. Розкрийте зміст поняття «індивідуальний підхід в навчанні». Визначте індивідуальні особливості учнів, які має враховувати вчитель в межах індивідуального підходу. Охарактеризуйте загальні прийоми індивідуалізації в навчанні. Продемонструйте врахування психофізіологічних особливостей учнів.

12. Проаналізуйте вияви неадекватно заниженої та неадекватно завищеної самооцінки школярів та її співвіднесення з типом темпераменту та рівнем домагань особистості. Продемонструйте стратегії та прийоми, які будуть корисними для пасивних учнів, які бояться поразки. Змодельуйте ситуацію оптимальної педагогічної взаємодії із занадто самовпевненими учнями.

13. Обґрунтуйте необхідність врахування вчителем типу темпераменту школярів в навчанні. Продемонструйте стратегії корекції вимог до учня в залежності від його темпу діяльності та рівня

- тривожності. Змодельуйте ситуації оптимальної педагогічної взаємодії вчителя з учнями-холериками.
14. Проаналізуйте особливості психічного розвитку в підлітковому віці та їх вплив на навчальний процес. Визначте типові поведінкові прояви підлітків. Сформулюйте правила психологічно коректного спілкування з підлітками в напружених ситуаціях та визначте основні засоби корекції труднощів у взаємодії з ними.
15. Охарактеризуйте причини та особливості «кризи ідентичності» в юнацькому віці. Презентуйте варіанти становлення особистісної ідентичності юнаків. Розкрийте зміст стратегій взаємодії вчителя із старшокласниками, метою яких є подолання кризи ідентичності в юнацькому віці.
16. Розкрийте психологічні особливості взаємовідносин та спілкування підлітків з дорослими та однолітками. Обґрунтуйте значення соціальних зв'язків підлітка для формування його ідентичності. Проаналізуйте вплив стилю спілкування дорослих на труднощі взаємодії з підлітками.
17. Обґрунтуйте значення особистісного та професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці для віднаходження особистістю свого місця в дорослому світі. Проаналізуйте сучасні підходи до профорієнтаційної роботи зі старшокласниками.
18. Проаналізуйте психологічні особливості здобуття вчителем авторитету в учнів. Визначте якості особистості, на яких ґрунтується авторитет вчителя, роль ефекту першого враження та неочевидні помилки вчителя, які можуть зруйнувати авторитет. Здійсніть рефлексію власного досвіду здобуття авторитету у класу під час виробничої практики.
19. Охарактеризуйте психологічні особливості педагогічного спілкування. Визначте тип позиції, яку має займати учитель по відношенню до учня в спілкуванні для перетворення останнього на активного співучасника освітнього процесу. Дайте характеристику основним стилям педагогічного спілкування та спрогнозуйте їх ефективність у взаємодії вчителя і учнів.
20. Проаналізуйте комунікативні бар'єри, що ускладнюють педагогічну взаємодію вчителя і учнів. Визначте психологічні фактори, що спричиняють ускладнення в процесі спілкування з учнями. Сформулюйте правила продуктивного слухання у педагогічному спілкуванні.
21. Обґрунтуйте важливість створення вчителем сприятливого психологічного клімату в учнівській групі. Визначте суттєві ознаки здорового психологічного клімату та фактори, що мають вплив на його створення вчителем. Розкрийте зміст техніки «описовий зворотній зв'язок» для створення сприятливого психологічного клімату на уроці.
22. Охарактеризуйте рівні розвитку учнівської групи. Розкрийте зміст проблеми групової згуртованості та її зв'язок із психологічною сумісністю, соціально-психологічним кліматом та рівнем конфліктності в групі. Здійсніть рефлексію власного досвіду під час виробничої практики: визначте суттєві характеристики, які дозволили вам як спостерігачеві визначити рівень розвитку учнівської групи, змодельуйте заходи, які були б доцільними для її згуртування.
23. Обґрунтуйте необхідність особливої уваги вчителя до учнів із соціометричними статусами «лідера» та «ізольованого». Розкрийте психологічний зміст проблеми відчуження «ізольованих» учнів. Проаналізуйте психологічний зміст роботи вчителя спрямованої на подолання відчуження «новачків» та їх включення у конструктивні взаємини класу.

24. Проаналізуйте особливості впливу групи на особистість та особистості на групу. Обґрунтуйте вплив референтної групи на розвиток особистості підлітка. Наведіть приклади вияву конформності та нонконформності зростаючої особистості в групі ровесників.
25. Презентуйте психологічну характеристику внутрішньогрупового конфлікту. Обґрунтуйте оптимальні методи подолання конфлікту в учнівській групі. Розкрийте зміст медіації, як тактики взаємодії вчителя зі школярами-учасниками конфлікту.
26. Розкрийте психологічний зміст явища булінгу. Охарактеризуйте вікові особливості булінгу та ознаки, що можуть свідчити про його наявність в учнівській групі. Презентуйте алгоритм надання допомоги дитині, яка потерпає від булінгу. Визначте суть профілактики булінгу.
27. Визначте типові причини конфліктів у взаєминах учнів і вчителів. Наведіть найбільш конструктивні способи поведінки вчителя у педагогічному конфлікті. Змодельуйте тактики та стратегії припинення вчителем «проблемної поведінки» на уроці. Сформулюйте правила, яких має дотримуватись вчитель для ефективного врегулювання конфліктів з учнями.
28. Охарактеризуйте види психолого-педагогічних виховних впливів. Проаналізуйте психологічні механізми, які забезпечують перехід зовнішнього впливу у внутрішню потребу вихованця. Визначте умови, що впливають на ефективність виховного впливу. Розкрийте психологічні особливості здійснення виховного впливу на учнів молодшого шкільного, підліткового, старшого шкільного віку.
29. Охарактеризуйте психологічні особливості стилів педагогічної діяльності. Поясніть їх переваги та недоліки. Здійсніть рефлексивний аналіз власного стилю педагогічної діяльності.
30. Обґрунтуйте важливість розвитку психологічної компетентності педагога. Розкрийте зміст психологічної компетентності. Здійсніть рефлексивний аналіз актуального рівня власної психологічної компетентності.

Кваліфікаційне питання з педагогіки

1. Обґрунтуйте необхідність оволодіння педагогічною теорією для ефективного виконання функцій класного керівника.
2. На прикладі обраної проблеми сформулюйте тему та охарактеризуйте усі складові структури науково-педагогічного дослідження.
3. Обґрунтуйте роль виховання як вирішального фактору розвитку особистості учня.
4. Розкрийте роль особистості вчителя в організації та здійсненні ефективного цілісного педагогічного процесу.
5. Доведіть суспільну зумовленість мети виховання., використовуючи приклади з історії зарубіжної та вітчизняної педагогіки. Окресліть специфіку мети виховання в сучасних українських реаліях.
6. Обґрунтуйте суспільну зумовленість вимог до особистості вчителя в різні історичні періоди (за працями М. Квінтіліана, Я. Коменського, А. Дістервега, К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського) та на сучасному етапі.

7. Обґрунтуйте необхідність оволодіння вчителем загальнодидактичними знаннями (основні категорії дидактики, закономірності, принципи, форми, методи, засоби навчання тощо) для ефективного викладання. Розкрийте взаємозв'язок ефективності викладання та учіння в процесі навчання.
8. Зробіть ретроспективний аналіз визначення дидактичних принципів в історії педагогічної думки (в ідеях Я. Коменського, А. Дістервега, К. Ушинського, В. Сухомлинського). Розкрийте шляхи реалізації принципів навчання у сучасній школі.
9. Проаналізуйте класно-урочну систему як систему навчання, яка ґрунтується на філософії «усіх навчати всьому» та її можливості у сучасній школі відповідно до сучасної концепції навчання. Обґрунтуйте необхідність урахування вимог диференціації та індивідуалізації навчального процесу під час вибору та використання різних форм організації навчання з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу у сучасній школі, доведіть залежність результативності навчання від оптимального вибору форм навчання.
10. Доведіть суспільну зумовленість змісту освіти. Обґрунтуйте взаємозв'язок джерел змісту освіти (навчального плану, навчальної програми, навчального підручника).
11. Обґрунтуйте особливості вибору та використання методів, прийомів, засобів навчання. Наведіть приклади переходу методу в прийом, прийому в метод.
12. Визначте сутність «виховання» як динамічного складного педагогічного явища та окресліть його соціальну зумовленість; вкажіть об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на процес виховання; відтворіть структурну схему виховного процесу та обґрунтуйте зв'язки між його компонентами.
13. Розкрийте роль знання механізмів, закономірностей та принципів виховання в діяльності класного керівника.
14. Продемонструйте на конкретних ситуаціях взаємозв'язок між завданням процесу виховання, методами, засобами та прийомами виховання. За яких умов є ефективним використання методів бесіди та дискусії (диспуту).
15. Продемонструйте підбір ефективних методів, прийомів, засобів виховання для формування навичок і звичок правильної поведінки.
16. Розкрийте умови ефективного використання методів змагання, покарання, заохочення з метою стимулювання поведінки і діяльності особистості учня, підтвердивши це прикладами.
17. Розкрийте спільне та відмінне в методиці підготовки та проведення етичної бесіди та дискусії (диспуту).
18. Порівняйте погляди А. Макаренка та В. Сухомлинського на формування колективу як засобу виховання особистості та екстраполуйте їх на сьогоднішній день.
19. Запропонуйте систему виховної роботи (форми, методи, засоби, суб'єкти розумового виховання) щодо формування наукового світогляду для учнів основної школи.
20. Запропонуйте систему виховної роботи (форми, методи, засоби, суб'єкти морального виховання) щодо формування ціннісного ставлення до себе та інших у старшокласників.

21. Запропонуйте систему виховної роботи (форми, методи, засоби, суб'єкти естетичного виховання) щодо формування естетичної культури в основній школі.
22. Запропонуйте систему виховної роботи (форми, методи, засоби, суб'єкти виховання) щодо розв'язання завдань трудового виховання в основній школі.
23. Розкрийте роль і місце профорієнтаційної роботи в системі виховної роботи класного керівника.
24. Запропонуйте систему виховної роботи школи (форми, методи, засоби, суб'єкти виховання) щодо розв'язання завдань національно-патріотичного виховання в сучасних умовах.
25. Розкрийте розвиток ідеї фізичного виховання в історії педагогічної думки. Окресліть специфіку фізичного виховання учнів у сучасних умовах.
26. Запропонуйте систему виховної роботи (форми, методи, засоби, суб'єкти виховання) щодо формування екологічної культури учнів основної школи.
27. Розкрийте зміст діяльності класного керівника по згуртуванню класного колективу.
28. Розкрийте технологію планування виховної роботи класного керівника. Вкажіть вимоги до планування виховної роботи в класі.
29. Запропонуйте систему ефективної взаємодії сім'ї та школи з реалізації завдань всебічного гармонійного розвитку школяра.
31. Розкрийте роль індивідуальних та колективних форм методичної роботи у школі щодо розвитку компонентів педагогічної майстерності вчителя.

Список рекомендованої літератури для підготовки Зарубіжна література

1. Ковбасенко Ю. Антична література. Навчальний посібник. К., 2012. 248 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5849/1/Y_Kovbasenko_AL_21_GI.pdf
2. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література: Підручник. — К.: Либідь, 2001. — 718 с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk644465.pdf>
3. Козлік І. Антична література.- Івано-Франківськ. 2020. 180 с. Режим доступу: <https://ru.calameo.com/read/002820791093b4d06503a>
4. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження- Львів, 1993. Режим доступу: <https://www.academia.edu/7418320/>
5. Козлик І.В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження. Навч. Посібник. Івано-Франківськ, 2011. 344 с. <http://ru.calameo.com/read/0028207917d0ac955b8ee>
6. Давиденко Г.Й. Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження.К., 2007. <http://www.subject.com.ua/pdf/125.pdf> 2. Режим доступу: <http://www.ex.ua/72479770>
7. Артамонов С. Історія зарубіжної літератури XVII - XVIII ст. М., 1988.
8. Давиденко Г.Й., Величко М.О. Історія зарубіжної літератури 17-18 ст. К., 2007. Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhVII-XVIII_stolittia/

9. Єрофєєва Н.Е. Зарубіжна література XVII століття. Навчальний посібник. М., 2005.
10. Пахсар»ян Н.Т. Історія зарубіжної літератури XVII - XVIII століть. Навчально-методичний посібник. М., 1996. 102 с.
11. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури XIX - початку XX століття. К., 2009. http://www.kafedragum-artcollege.edu.km.ua/Files/downloads/308686_0499D_davidenko_g_y_chayka_o_m_istoriya_za_rubizhno_literaturi_xix.pdf
12. Дітькова С.Ю. Історія зарубіжної літератури XIX століття (Курс лекцій). Режим доступу: <http://library.znu.edu.ua/files/sto.htm>
13. Наливайко Д. С, Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник. К: Заповіт, 1997. 464 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk637758.pdf>
14. Ніколенко О. Мацапура В. Літературні епохи, напрями, течії. Київ : Педагогічна преса, 2014. 228 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nicolenko.pdf>
15. Тверітінова Т., Шовкопляс Г. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Перша половина: доба романтизму. Київ, 2018. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24735/1/T_Tveritinoва_Istor_zar_lit_2018_IF_KSL.pdf
16. Степанова А.А. Зарубіжна література XIX століття. Романтизм: навчальний посібник для студентів-філологів. Дніпропетровськ, 2015. 160 с. Режим доступу: <http://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/1658>
17. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка [2ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с. http://www.kafedragum-artcollege.edu.km.ua/Files/downloads/308686_0499D_davidenko_g_y_chayka_o_m_istoriya_za_rubizhno_literaturi_xix.pdf
18. Тверітінова Т.І. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Доба реалізму : навч. посіб. для студ. / Т.І. Тверітінова. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 424 с. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/355870624.pdf>
21. Кушнірова Т. Модернізм і постмодернізм в зарубіжній літературі. Полтава, 2018. http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/4759/1/%D0%9A%D1%83%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7%D0%B0%D1%80_%D0%BB.pdf
22. Помазан І. Історія зарубіжної літератури XX століття. Харків, 2016. https://nuu.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/08/Pomazan_I_ZL_RP-3_Pidruchnik_XX_st.pdf
23. Кузьменко В. Історія зарубіжної літератури XX ст. Київ, 2010. <https://www.twirpx.com/file/2172842/>

Методика викладання зарубіжної літератури

1. Бандура О. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури. К., 1984.
2. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: Посібник К.: Ленвіт, 2002. 344 с.
3. Грищенко В. Підручник, якого не ... ждуть // Українська мова і література в школі. 2003. №6. С.79-80.
4. Ісаєва О.О. Концептуальні основи аналізу художнього тексту в школі (Про герменевтичну спрямованість цього аналізу) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2004. № 6. С. 2-5.
5. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя. К.: Ленвіт, 2000. 184 с.
6. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : Монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 380 с.

7. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. 340 с.
8. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021.
9. Мірошниченко Л. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник. К.: Вища школа, 2007. 415 с.
10. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / За ред. доктора пед. наук, проф., члена-кореспондента АПН України Н.Й.Волошиної. К.: Ленвіт, 2002. С. 260-275.
11. Неділько В. Методика викладання української літератури в середній школі. К., 1978. С.34-63.
12. Ніколенко О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: Посібник. 5–11 класи. К.: ВЦ «Академія», 2003. 288 с.
- 13.
14. Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4-х ч. Х.: Видав. гр.. "Основи", 2004. Ч.1. 144 с.
15. Пасічник Е.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. К.: Ленвіт, 2000.
16. Пасічник Е., Слоньовська О. Варіативність програм і підручників – це крок вперед чи назад? // Українська мова і література в школі. 2002. №3. С.46-50.
17. Перейма Л. Адажіо за лаштунками долі // Українська мова в гімназіях, ліцеях, колегіумах. 2005. № 10. С.145.
18. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. К.: АСК, 2004. 192 с.
19. Професія – вчитель літератури: Словник-довідник [упор. Т. Чередник]. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 140 с.
20. Попова Л. Підручник, якого ми так довго чекали. // Українська мова і література в школі. 2002. №5. С.80.
21. Савчинська Л. Підручник дітям на радість // Дивослово. 2004. №4. С.77-78.
22. Степанишин Б. Яким бути підручником з літератури // Українська література в загальноосвітній школі. 1999. №1. С.57-62.
23. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: Термінологічний словник. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 132 с.
24. Худаш Л. Підвищення ефективності уроку з літератури. К.: Рад. школа., 1984.
25. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 313 с.

Психологія

ОСНОВНА

1. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
2. Савчин М. В., Василенко Л. А. Вікова психологія: навч., 5-ге видання, перероблене, доповнене. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 376 с.
3. Сергеєнкова О.П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
4. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник. Київ: Просвіта, 2019. 400 с.
5. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія: навч. посібник. Київ, 2017. 548 с.

ДОПОМІЖНА

1. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
2. Левус Н. І., Волошок О. В. Педагогічна психологія в схемах і таблицях : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка; Артос, 2015. 340 с.

3. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник довідник. Київ: Каравела, 2020. 418 с. **ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

1. Власова О. І. Педагогічна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2013. 480 с. URL: <http://lecture.in.ua/vlasova-oi-pedagogichna-psihologiya-navchposibnik-k-libide.html>
2. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2019. 172 с. URL: <http://pedcollege.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/09/підручник-2018-колобич-Р7.pdf>.
3. Сергеєнкова О.П. Педагогічна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 168 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/518-pedagogchna-psihologyasergnkova-op.html>.
4. Сергеєнкова О.П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 168 с. URL: <https://ukrtextbook.com/vikovapsixologiya-sergeyenko-o-p/>
5. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ: Академвидав. 2011. 416 с. URL: <https://academiapc.com.ua/product/271>
6. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2017 –548с.<https://dglip.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f5e61be5-c203-42f8-9372-5531b8b46c49/content>

Педагогіка

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник / І.Д. Бех. К.: Либідь, 2008. 848 с.
2. Бех Т.Д. Проблема методів виховання у сучасній школі. Т.Д.Бех // Педагогіка і психологія. 1996. № 4. С. 136-140.
3. Богданова Г. Підготовка вчителів до формування в учнів життєвих навичок / Г.Богданова // Здоров'я та фізич. культура. 2007. № 9. С. 6-7.
4. Бондар В.І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / В.І.Бондар. К.: Либідь, 2005. 264 с.
5. Воградова Т.В. Книга класного керівника / Т.В.Виноградова. Харків: Вид. група Основа, 2006. 128 с.
6. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н.П.Волкова. К.: Академвидав, 2007. 616 с. (Альма-матер).
7. Годецька Т. Нова українська школа на шляху вирішення проблеми булінгу [Електронний ресурс] / Т. Годецька // Директор школи, ліцею, гімназії. 2018. № 3. С. 69-77. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dslg_2018_3_12
8. Дем'янюк Т.Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-метод. Посіб. Суми: Видавництво «Антей», 2006. 383 с.
9. Довідник класного керівника в запитаннях та відповідях /авт.-упоряд. М.Є.Канцедал, О.М.Кравцова. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 384 с.
10. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. / І.В.Зайченко. К., «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с.
11. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
12. Закон України «Про повну загальну середню освіту» №463-IX від 16.01.2020 зі змін. та доповн. [Електронний ресурс] // Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
13. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] // Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
14. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб./ С.Г.Карпенчук. 2-е вид., К.: Вища школа, 2005. 343 с.
15. Книга класного керівника: Довідково-методичне видання / Упоряд. С.В.Кириленко, Н.І.Косарева. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 560 с.

16. Кондрашова Л.В., Лаврентьева О.О., Зеленкова Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В.Кондрашова, О.О.Лаврентьева, Н.І.Зеленкова. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. 187 с.
17. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154
18. Коропатник М.М. Медійна та інформаційна грамотність – одна із важливих компетентностей, які має формувати нова українська школа: виклики інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / М.М.Коропатник // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. 2017. № 3. С.99-106. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2017_3_14
19. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібник / А.І. Кузьмінський, С.В.Омеляненко. К., 2012. 262 с.
20. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник / М.В.Левківський. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 360 с.
21. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Лозова В.І., Троцько Г.В. – Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Х.: ОВС, 2002. 400 с.
22. Максимюк С.П. Педагогіка: Навчальний посібник / С. П. Максимюк. К.: Кондор, 2009. 670 с.
23. Мельничук С.Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник/ С.Г.Мельничук. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 288 с.
24. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посіб. / А.І.Кузьмінський, С.В.Омельяненко. К.: Знання, 2012. 262 с.
25. Нісімчук А. С. Педагогіка: Підручник. К.: Атіка, 2007. 344 с.
26. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
27. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів: наказ... від 31.10.2011 р. № 1243 // Вихов. робота в шк.: наук.-метод. журн. 2011. № 12. С. 2-26
28. Пащенко М.І. Педагогіка: навч. Посібник / М.І. Пащенко, І.В. Красноштан. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 228 с.
29. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України 2000. №22. С. 3-7.
30. Радул В.В., Кравцова Т.О., Краснощок І.П. Педагогічна практика (виконання навчальної програми з педагогіки): навч.-метод. посіб. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. 160 с.
31. Соц.-пед. словник / За заг. ред. В.В.Радула.; Вид 2-е. Харків: Мачулін, 2015. 444 с.
32. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; За ред. О.І.Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 192 с.
33. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посб. Вид. 2-ге, випр., доп. / М.М.Фіцула. К.: «Академвидав», 2007. 560 с. (Альма-матер).
34. Холковська І.Л. Організація діяльності класного керівника. / І.Л.Холковська, Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. М.Коцюбинського. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2010. 194 с.
35. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів / В. М. Чайка. К.: Академвидав, 2011. 240 с.
36. Шиліна Н.Є. Педагогіка: [навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей] / Шиліна Н.Є. Одеса: ОНАЗ ім. О.С.Попова, 2011. 188 с.
37. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник / В.В.Ягупов. Либідь, 2002. 560 с.

Інформаційні ресурси

- <http://www.info-library.com.ua>
- <http://eduknigi.com/>
- <http://psi-help.com/storya-pedagogki.html>
- <http://pulib.if.ua/book/217>
- <http://osvita.ua/school>

- <http://osvita.ua/school/teacher/3510/>
- http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
- http://ebooktime.net/book_346.html
- http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/Djurin/index.php
- http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/ZNtNDR/2008_28/9.html